

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Pavlína Brúčková

Emil Vachek (1889-1964)

Olomouc 2016

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedenou literaturu.

V Olomouci, 9. června 2016

-----
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D., za jeho pomoc, rady a vstřícný přístup při zpracování diplomové práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 OSOBNOST EMILA VACHKA	7
1.1 Život Emila Vachka.....	7
2 KLASIFIKACE DÍLA EMILA VACHKA.....	15
2.1 Publicistická činnost.....	15
2.2 Spisovatelská činnost.....	16
2.2.1 Próza	17
2.2.2 Další tvorba.....	36
3 ŽENA – LITERÁRNÍ POSTAVA V DÍLECH E. VACHKA.....	40
3.1 Literární postava ženy v první polovině 20. století	40
3.2 Typologie ženských hrdinek.....	41
3.3 Žena – literární postava v dílech Emila Vachka.....	42
3.3.1 Žena – milenka	42
ZÁVĚR.....	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	68
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Emil Vachek patřil k autorům, kterého jsem před přípravou na moji diplomovou práci nedokázala charakterizovat. Zнала jsem ho pouze jako tvůrce detektiva Klubíčka, jinak byl pro mě autorem neznámým. Nejdříve mě zaujal jeho velký počet děl, které během svého života stačil napsat. Zjistila jsem, že jeho dílo je složité nejen do rozložitosti, ale také do různorodosti, protože napsal jak romány, románové cykly, novely, povídky, detektivní příběhy, divadelní hry, knihy dokumentů, knihy pro mládež, humoristická díla a také články, které psal v době své novinářské činnosti.

Zaujalo mě, že jeho hrdinové pocházejí z různých sociálních vrstev, a že Vachek ve svých dílech uměl uplatnit i své žurnalistické zkušenosti, které se týkaly snad všech oblastí od kultury, přes kriminalitu až po sport. Skutečné kriminální případy ho také inspirovali pro jeho detektivní tvorbu i slavného Klubíčka.

Nemohla jsem si nevšimnout jeho záliby v častém přepracovávání svých knih. Při procházení a četbě jeho děl, jsem zjistila, že v jeho tvorbě převládají naturalistické a psychologické prvky. Nemohla jsem si nevšimnout, že ve spoustě jeho děl jsou nástinu erotiky a že se zde vyskytuje v tehdejší době populární postava žen, které se staví proti tehdejší morálce.

Informace, které se týkaly autorova života, se hledaly těžce. Své dětství popsal autor sám ve Vzpomínkách na starý Hradec, ale s životopisnými údaji po jeho odstěhování do Prahy byl problém. Pár lexikonů či encyklopedií české literatury se zabývá pouze základními údaji, protože autor patří k autorům zapadlým, i když v polovině 20. století měla jeho tvorba své místo.

Pro získání informací ohledně spisovatelova života mi posloužily materiály z Českého ústavu národního písemnictví Akademie věd České republiky, kde jsem získala různé novinové články, korespondence či rozhovory. Tyto materiály, týkající se především Vachkovy tvorby, mi přece poskytly i pár informací o jeho životě.

Také mi v tomto bádání po spisovatelově osudu dobře posloužily některé publikace, které následně uvádím v seznamu literatury.

Cílem této diplomové práce je nahlédnutí do života a díla spisovatele Emila Vachka, který patří v dnešní době k autorům téměř zapadlým.

Práce je rozdělena do tří kapitol.

První kapitola je věnována autorovu životu. Jsou zde chronologicky podány informace o jeho dětství, studiu, charakterizuje jeho publicistické i literární počátky a faktory, kterými byla Vachkova literární dráha ovlivněna.

Druhá kapitola podává jeho publicistickou činnost a přehledný soubor jeho celoživotního díla. Podkapitoly obsahují rozřídění autorových děl podle jejich zaměření a žánrů, jejich stručný obsah i vyjádření tehdejších kritiků.

Poslední kapitola se zabývá postavami žen-milenek, tedy postavami žen, které někdy vybočují z tehdejší mravní normy, a byly pro téma tehdejších děl populární.

1 OSOBNOST EMILA VACHKA

Emil Vachek byl člověkem nadaným a široce zaměřeným. Mluví se o něm nejen jako o romanopisci, humoristovi, novináři, redaktorovi, dramatikovi, spisovateli, ale především jako o významném autorovi detektivek, jemuž se podařilo českou detektivku pozdvihnout na uměleckou úroveň.

1.1 Život Emila Vachka

Narodil se 2. února 1889 na Pražském Předměstí u Hradce Králové a zemřel v roce 1964, 1. května v Praze, ve věku sedmdesáti pěti let.

„Narodil jsem se o půl třetí ráno dne druhého února roku 1889 v jednom dnes již přestavěném domě na Pražském Předměstí u Hradce Králové jedenatřicetileté Anně, rozené Krajákové, a Karlu, oběma z Černilova, jako jejich čtvrté a poslední dítě, tak zvaný výškrabek. Bratru Karlovi, věkem mně nejbližšímu – bylo mu tehdy sedm let – připadlo vyjádřiti pocity, které jak se zdá, sdílela celá rodina. Obrácen k porodní babičce, řekl: Pošlete ho zpátky, my chceme holku.“¹

Dcera měla doplnit již tři narozené syny, proto když se narodil znovu syn, rodina byla poněkud zklamána.

Na Pražském Předměstí (říkalo se mu Podměstí) rodina zůstala jen krátce. Brzy se odstěhovali přímo do Hradce Králové, kde bydlili vedle Klicperova divadla až do roku 1906, kdy se Vachek trvale stěhuje do Prahy. Emil Vachek ve svých *Vzpomínkách na starý Hradec* uvádí, že jeho první vzpomínky na dětství pocházejí právě až z Hradce Králové, „jehož rodákem se cítí a kde prožil celé své dětství.“²

V Hradci Králové žil i „jeho druh z mládí“ a později „lítý osobní i politický odpůrce“ Rudolf Medek.

Jeho pozdní příchod na svět způsobil, že se mu dostalo na rozdíl od jeho ostatních sourozenců (tří bratrů), jakéhosi výsadního postavení v jeho snění a hraní.

Měl na něj vliv jeho dědeček z matčiny strany, který patřil k takzvaným písmákům a lidovým mudrcům. Jejich rodina byla velice chudá, proto tam nebylo místo pro knihovnu, ale Vachkova matka četla náruživě, co si vypůjčila. Mezi chudým lidem bylo tehdy pouze nepatrné politické uvědomění, ale jeho otec přece odebíral politický deník, který byl sice poloprofesionální, ale spisovatel později tvrdil, že ho otec kupoval nejspíše proto, že byl

¹ VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 40

² SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 13

o polovinu levnější než národní deníky. V té době byl chudý člověk odebírající noviny bílou vránou.

Ve *Vzpomínkách* popisuje matčino tvrzení, že otec měl pro Emila neměnnou charakteristiku: „*Ten si jednou nevydělá ani na sůl...*“³ Naštěstí neměl pravdu.

Ze spisovatelova popisu doby zjistíme, že se rodič snaží, aby bylo jeho dítě úspěšnější v životě, ale dítě je zcela pasivní a podléhá zcela vůli rodičů. Odpor vůči rodičům byl znakem nevychovanosti, proto dítě muselo vlastní vůli zapírat.

V devadesátých letech se rozvinul zápas o žití v těch nejtvrdějších formách. „*Míst na slunci*“ bylo málo a ještě byla dědičně obsazená a stát se správcem stáží v hospodě, kam dojížděli statkáři, kteří „*dovedli pustit chlup*“, bylo totéž, jako dostat se do zlatodolu.⁴

Jeho otci se to podařilo a tak se snažil zbohatnout. Svého syna viděl jako snílka, což neuznával, protože měl rád muže činu.

Výchova dětí se v devatenáctém století řídila především vedením k budoucnosti, takže dítě se mělo již od začátku připravovat na své životní poslání. Rodiče se ke svému dítěti chovali podle své představy o jeho dosažení určitého postavení ve společnosti. Tuto skutečnost Emil Vachek popsal slovy: „*Tak asi vypadal sociální průřez tehdejší Hradcem -...- a staletími posvěceným společenským žebříkem, po němž se mohli jednotlivci, určení k tomu rodem, anebo snad dokonce nadáním, vyšplhat výše, o stupeň, o dva, o tři, ale nikdy ne přes nepřekročitelnou vysokou mez, kterou by bylo školské vzdělání, úřední titul, výše majetku. A smysl života byl v tom, šplhat usilovně tak vysoko, jak dovolí společenský řád. Potom založit rodinu, udržovat dobyté postavení a starat se, aby děti, až dorostou, mohly také začít šplhat, a to za podmínek výhodnějších než otcové.*“⁵

Otec zemřel, když bylo synovi pět a půl roku na nemoc, které se říkalo černá žloutenka. Emil měl hluboké vztahy pouze k matce, protože otce vzhledem k jeho práci téměř neviděl, proto ho otcova smrt úmrtí příliš nezasáhlo.

Otcova předčasná smrt Emila ušetřila pokusů zasahovat do jeho vytvářejícího se života. Jediným rodičem mu ale naštěstí zůstala matka s měkkou a laskavou povahou, která umožnila vyrůstat s jinými vyhlídkami.

Matce nastaly časy stěhování a protloukání se se čtyřmi dětmi životem.

---

³ VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 43

⁴ Tamtéž

⁵ VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 50

Základní školou Vachek prošel bez problémů, působil i jako ministrant v kostele. Kněží si jej vyhlídli a chtěli, aby nastoupil na gymnázium a poté do semináře. Chudé matce nabízeli spoustu výhod, ale ta i přes chudobu na ně nepřistoupila a raději přihlásila syna do reálky. Ta měla na rozdíl od gymnázia spíše technické zaměření a studium bylo o rok kratší. Spisovatel sice nechtěl do semináře, ale jeho snem bylo studium na gymnáziu. Vždy tvrdil, že jeho studium na reálce byl těžký omyl.

„Můj pobyt v této škole začal se již záhy vyvíjet neutěšeně. Neměl jsem nejmenší nadání ke kreslení, bál jsem se rýsování, nerozuměl jsem chemii, ve fyzice jsem se proslavil otázkou, jak dlouhá má být druhá strana čtverce, je-li první dejme tomu deset centimetrů, a záhy bylo zjevno mně i profesorům, že na reálku nepatřím.“⁶

Ve svých vzpomínkách jmenuje jak oblíbené, tak neoblíbené předměty i vyučující.

Na reálné gymnázium nastoupil v roce 1900. V této době se v něm začala více prohlubovat jeho láska k literatuře a ke spoustě autorů. Mezi prvními oblíbenci byl Julius Zeyer, Jaroslav Vrchlický Vítězslav Hálek, Josef Svatopluk Machar a další. Tehdejší mládež se nechávala raději dojímat tragédiemi a dramaty než rozesmávat se veselohrami.

V době příchodu tvorby Fráni Šrámka, kterého si Vachek postavil na „oltář spisovatelů“, tvořil již s ostatními kolegy, mezi něž patřil i Karel Čapek, literární kroužek.

Po konfliktu s vedením školy reálné gymnázium opustil a přestoupil na tamní obchodní akademii. Neshody měl hlavně s učitelem katechismu.

Na počátku roku 1906 přešla celá Vachkova rodina do Prahy, na Hradecko se ale spisovatel během svého života pořád rád vracoval „- s pocitem zadostiučinění, když jaroměřští ochotníci inscenovali jeho *Bidýlko*, nebo když byl požádán o přednášku o své tvorbě.“⁷

V Praze kde se pokusil dokončit školu na Československé obchodní akademii, ale v té době si ale „přičichl“ k novinářské práci, což vedlo k neúspěchu ve škole, „nedokončil ji a živil se jako fejetonista“.⁸ Začal docházet mezi spisovatele, stýkal se s Karlem Tomanem, Fráňou Šrámkem, Eduardem Bassem, Jaroslavem Haškem a dalšími.

Začal se živit tím, co ho nejvíce bavilo a co mu nejlépe šlo, tedy psaním pro noviny a spisovatelské práci. Začínal jako sportovní redaktor, později se přesunul ke zprávám ze soudní síně a fejetonům. Nakonec skončil u psaní kulturních kronik.

⁶ VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 64

⁷ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 14

⁸ Kolektiv aut.: *Slavné osobnosti v dějinách Prahy 5-2.díl*. Praha: Perseus, 2009. s.438

„Už jako soudnickář za starých zašlých časů, trpíval nezhojitelným smutkem nad osudy všech těch nešťastných podvodníků i podvodniček, zlodějíčků, pasáků i osudem poznamenaných žen. Lásky k lidem, pochopení každého jednotlivého neštěstí, mu vnukla námět pro jeho, snad nejznámější dílo – Bidýlko.“⁹

Jeho redakční činnost vedla ke spolupráci s nakladatelstvím Sfinx a Evropským literárním klubem, který v roce 1935 Vachek pomáhal zakládat. ELK byl prvním literárním klubem u nás a do roku 1940 součástí nakladatelství.

Dále tato činnost vedla také k jeho spolupráci s mladými autory, zejména v době spisovatelova působení v literárním měsíčníku Pramen, kde zveřejňoval práce začínajících. „...doma jsem listoval ve Vachkově dávném měsíčníku Pramen, a tam jsem se ke svému údivu shledal téměř se všemi známými anebo později známými autory. Tak třeba...čtu jména Hausmann, Píša, Vančura, Branislav, Martínek, Závada, Biebl, ...“¹⁰

Vachek byl se začínajícími autory prostřednictvím korespondence v neustálém kontaktu. Jeho styky s mladými autory probíhaly vlastně po celý jeho život.

„Byl jsem v sedmém nebi, když jste tenkrát dávno projevil nelíčenou radost, že je mi teprve dvacet a že Vás znám a čtu. A byl jsem v osmém nebi, když...jste mě pozval na jednu ze zkoušek Vaší tehdy nové hry Aféra.“¹¹

Když Vachek literárně dozrál a nasbíral dostatek zkušeností, začal se věnovat umělecké literární tvorbě. Jako žurnalista si osvojil některé postupy, které zajišťovaly jeho knihám čtenářskou úspěšnost. Jednalo se o živost, bezprostřednost, námětovou zajímavost, vypravěčskou lehkost a v neposlední řadě si své čtenáře získal, díky přesnosti popisu postav. Nejprve psal satiry a drobné prózy.

Z jedné takové drobné prózy, v které zpracoval čerstvé zážitky z venkova, mu vznikl neočekávaně román. Tuto první knihu vydal až ve svých čtyřiceti letech, což je na české poměry dost pozdě. Vachkova spisovatelská činnost byla velice rozsáhlá. Podle F. X. Šaldy „*chrlí román za románem.*“¹²

Za první republiky Vachek dokonce patřil k nejoblíbenějším českým spisovatelům.

Vachek bydlel od roku 1925 na Smíchově v ulici nad Mlynářkou. „*Bylo tam klidno a ticho, svěží vzduch, pěkný rozhled a příjemné procházky do okolí.*“¹³ Žili zde i někteří jeho přátelé, jako Karel Hugo Hilar (režisér Národního divadla) nebo Bedřich Karen (herec).

⁹ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

¹⁰ SVATOPLUK, T.: Vachkova péče o začínající autory. *Literární noviny (II)*, 1954, roč. 3, č. 6, s. 2

¹¹ ČEPELKA, M.: Opožděné dopisy. *Divadelní noviny (II)*, 2003, roč. 12, č. 4, s. 15

¹² Šaldův zápisník IX. 1936-37. Praha 1995, s. 62

¹³ KOVÁŘÍK, V.: *Literární toulky Prahou*, Praha: Albatros, 1980

„Pro tuto čtvrť je získal spisovatel Emil Vachek. S těmito končinami se setkáme i v jeho díle, zejména v souvislosti s osobností a případy detektiva Klubíčka“¹⁴

Jeho vile říkali jeho přátelé „Ushery house“ (utajovaný dům); „pro temně poklidný ráz, velebnou secesnost a vzhled, v mnohém připomínající interiéry filmů, natočených někdy ve dvacátých letech. Těžký nábytek, staré obrazy, zšeřelé schodiště a ticho“¹⁵

K jeho pracovně patřilo neodmyslitelně starobylé křeslo, dělané na zakázku. V něm sedával nejraději a z pracovny sledoval nádherný výhled do neobydlených motolských strání, protože miloval slunce, stromy i květiny.

„Starý pán měl své vrtochy; dvířka u krbu...přivřena tak.... Večer před spaním si povídal s dávno zahynuvším foxteriérem Drakem...“¹⁶ tajemné čárky na kusu papíru, když psal, odkládání sirek, které počítal, když četl.

Mnohým vadilo Vachkovo právo osobovat si nárok na druhé, které způsobil možná právě jeho podivný až krutý řád, monotónní pravidelnost a jakoukoli odchylku od tohoto řádu považoval za anarchii.

Navzdory svému pevnému řádu byl spisovatel velkým obdivovatelem žen. Bohatý svět jeho milenek byl vždy o spoustu let mladších než on sám.

Emil Vachek byl dvakrát ženatý. Jeho druhá žena byla skoro o čtyřicet let mladší, „ale právě tohle manželství mu otevřelo znovu, pomalu už se zavírající, brány rozkoše, zoufalství a nejistoty milujících lidí. Všichni pomlouvači kolem si neuvědomovali, že mu nešlo o nic jiného, než se zbavit trpkého pocitu stárí s mihotavou touhou vymknout se blížícímu objetí prázdnoty a smutku.“¹⁷

Nikdy nepatřil k žádnému politickému hnutí, ač bychom ho jako dlouholetého redaktora Práva lidu mohli považovat za „levičáka“. Často vedl se svými přáteli o existenci Boha, ve kterého nevěřil. „Ale, aniž to před druhými připouštěl, trpěl současně jakousi podivnou bází před popřenou existencí boží.“¹⁸

Ve svých denících z let 1950 až 1955 se zpovídal sám sobě ze svých představ a omylů i omylů doby. Psal je pro sebe, protože v té době byl odhodlán k trvalému mlčení, na protest proti omylům té doby, které se podepsaly i na něm. Později se nenápadně a pomalu k tvorbě vracel, ale už to nebyl ten Vachek, který byl známý dřív.

Celá jeho tvorba byla spjata s novinářskou činností, která mu odhalila krutou

¹⁴ KOVÁŘÍK, V.: *Literární toulky Prahou*, Praha: Albatros, 1980

¹⁵ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

¹⁶ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

¹⁷ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

¹⁸ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

i humornou tvář života.

V románech se sklonem k naturalismu zachytil českou společnost první poloviny 20. století a s humorem vylíčil pražskou periferii.

*„Emil Vachek....se sám řadil vždy spíš mezi soupeřníky bratří Čapků, respektive Karla Čapka, ve skutečnosti však kořeny svých spisovatelských zájmů a vyhraněním svého talentu zůstal vždy bližší naturalisticky zabarvenému robustnímu realismu K. M. Čapka-Choda, a to je dost velká vzdálenost. Neuvědomoval si často sám svou nejvlastnější sílu, tkvíci v ohromné šíři jeho znalostí života, lidí, společenských prostředí, níž mu dopomohla i jeho dlouholetá žurnalistická činnost...“*¹⁹

Jeho postava detektiva Klubíčka pozvedla žánr české detektivky na uměleckou úroveň. Některé jeho detektivky se dokonce dočkaly filmových adaptací. Byl také autorem divadelních her.

*„Takřka celý život vyrovnával vnitřní rozpor beletristy s dramatikem. Úspěchy jeho her, dávaných před válkou na jevišti Národního divadla, mu dovolovaly přisvojovat si právo, nazývat se dramatikem.“*²⁰

Emil Vachek vydal během svého života přibližně 70 děl, více i méně kvalitních, 6 divadelních her, jeden filmový scénář a stovky novinových článků.²¹

Po roce 1948 žil v ústraní a do posledního dne svého života pracoval na svých literárních plánech.

Otakar Chaloupka se ho v rozhovoru, který proběhl na sklonku spisovatelova života, ptá, zda se mu nezdá, že toho napsal poněkud moc. Vachek souhlasí a vše vysvětluje: *„Zpočátku jsem psal bezstarostně, úspěch není nejlepší rádce. Napsal jsem knížku, líbila se, který spisovatel by nepodleh? Dneska už je situace jiná... Když se podíváte na kalendárium mých knih, vidíte, že ta počáteční nadprodukce časem klesala....dostavovala se zkušenost, rozmysl“*²²

Vachek tvrdí, že už by nikdy některé knihy nevydal a po probírce by ponechal tak dvacet knih. *„Neznamená to, že už chci jen sám sebe redigovat. Ještě letos vyjde má nová práce, Čarovná flétna... Ovšem v pětasedmdesáti se plánuje hůř než v pětadvaceti nebo v padesáti.“*²³

V době tohoto rozhovoru Emil Vachek ještě netušil, že toto dílo je jeho dílem posledním. Milan Blahynka Čarovnou flétnu v Rudém právu po spisovatelově smrti označil jako

¹⁹ HÁJEK, J.: Emil Vachek – sedmdesátník. *Literární noviny (II)*, 1959, roč. 8, č. 5, s. 5

²⁰ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

²¹ REDAKCE: Zemřel Emil Vachek. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 19, s. 12

²² CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s.4

²³ CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s.4

Vachkův umělecký testament. Zhodnotil zde v jedné větě také jeho celoživotní tvorbu: „...netvořil těžce a netvořil ve vznešeném slohu, nedbal na osvědčená pravidla, nepěstoval Umění s velkým U, nebál se ani tak okrajových žánrů jako kdysi byla detektivka; rozuměl si však s lidmi, rozuměl jejich bolestem a těžkým osudům, a toto porozumění, které se nezastavuje ani před ztracenými a pochybovačnými existencemi, aniž by ovšem omlouvalo, položil do základu svých nejlepších knih“.²⁴

Jeho tvorba je často kladně hodnocena: „Měl mezi čtenáři věrné obdivovatele. Dokázal splnit jejich požadavek napínavého děje, humorného pohledu na svět, uměl dát svým příběhům spád a zajímavost.“²⁵

Práce Emila Vachka je posuzována jako cenná i po spisovatelově smrti: „Dobrá pohoda, nekaširovaný optimismus, které se v ... knihách zabydlely, i autorova vypravěčská obratnost, se tak staly nejen nejvladnějšími rysy Vachkovy tvorby, ale i předmětem čtenářské obliby a vděčnosti“.²⁶

Ke konci života byl upoután na lůžko. „Pak se rozstonal; nakrátko se sice ještě pozdravil, ale potom už následovaly jen návštěvy v motolském špitále.“²⁷

Vachek sám v rozhovoru uvádí o svém zdraví: „Teď jsem na tom byl dva měsíce se zdravím tak špatně, že jsem vůbec nepsal, ale snad už to bude v pořádku.“²⁸

Všichni věděli, že nemoc mu bere to, co má nejraději: „Nejtěžší pro něj bylo, že nemohl psát, že nemohl realizovat své nápady, o něž u něho nebyla nikdy nouze.“²⁹

V posledních dnech života ležel v agónii. „Kdoví, zda poslední slova, která jsem z jeho úst slyšel, ještě vůbec patřila někomu z nás: „**Člověk má nepřátele jako písku v moři. Ale největšího nepřítele má sám v sobě.**““³⁰

Zemřel 1. května 1964 v Praze.

„Zasloužilý umělec Emil Vachek, autor mnoha románů společenských a detektivních, z nichž zejména *Bidýlko* si zachovalo bezprostřednost pohledu na drobné lidi žižkovské periferie,

---

²⁴ BLAHYNKA, M.: Umělecký testament Emila Vachka. *Rudé právo*, 1964, roč. 44, č. 138, s. 3

²⁵ REDAKCE: Zemřel Emil Vachek. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 19, s. 12

²⁶ Vachek stále čtený. *Rudé právo*, 1969, roč. 49, č. 28, s. 2

²⁷ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

²⁸ CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s. 4

²⁹ REDAKCE: Zemřel Emil Vachek. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 19, s. 12

³⁰ VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11

zemřel v pátek po těžké nemoci v pražské nemocnici v Motole. Pohřeb zesnulého spisovatele se koná ve středu ve strašnickém krematoriu. ³¹

---

³¹ Kulturní informace. *Rudé právo*, 1964, roč. 44, č. 124, s. 2.

2 KLASIFIKACE DÍLA EMILA VACHKA

Spisovatelská osobnost Emila Vachka se počala rozvíjet přes práci novinářskou a žurnalistickou. Ve dvaadvaceti letech začal působit jako zpravodaj ze soudní síně, ale jeho kariéra novináře se rozvíjela dále a postupně přecházela do spisovatelské činnosti.

„Zprvu se Vachek, naturalistický experimentátor, nestaral o přísnější stavbu a zřídka také vnikl do hloubky námětu a i později podléhal vkusu doby, zálibě ve fantastické, utopické a detektivní četbě. Po humoristicko-satirických exkurzích se posléze vrátil k naturalistickému románu podloženému sociologickým zájmem.“³²

Výsledkem jeho díla je buď kritika doby a jejich mravních řádů, nebo shovívavý humor. Spisovatel dobře zvládal jak zpracování námětu, tak jeho uměleckou stránku.

2.1 Publicistická činnost

Počátky Vachkovy dlouhodobé novinářské činnosti můžeme datovat již do období jeho studií na reálném gymnáziu. Zde se zasloužil o založení studentského literárního časopisu *Revue nejmladších*, který vycházel v nákladu pouhých třiceti výtisků. Vachek časopis redigoval a zároveň do něj přispíval i kritikami pod pseudonymem Emil Czarski.

V tomto časopise publikoval i Karel Čapek, který byl studentem stejného gymnázia a hlavně Vachkovým přítelem. Čapek byl také členem literárního kroužku, který Vachek založil.

Po přechodu rodiny do Prahy Vachek přišel do styku s opravdovou prací novináře, proto také studium ukončil a začal se věnovat pouze novinářině a spisovatelské práci.

Proslul mezi dopisovateli *Práva lidu*, kde se roku 1911 stal redaktorem. Prošel téměř všemi rubrikami, od literárních až po sportovní. V letech 1918 až 1921 psal především divadelní a filmové referáty, později otiskoval povídky a v roce 1925 zde vycházel na pokračování jeho knižně nepublikovaný román *Poslední internacionála*. Po roce 1923 až do roku 1926 pracoval jako redaktor plzeňské revue *Pramen*, kde připravoval její obsah. Jeho další redaktorská práce byla v letech 1926 až 1928 v týdeníku *Nová svoboda*.

Jeho příspěvky se objevovaly v širokém spektru tiskovin, například v *Práci* otiskoval divadelní referáty, ve *Volné myšlence* literární studie, redigoval *Památník dělnické olympiády*, *Dělnický kalendář československé sociálně demokratické strany dělnické*. Zároveň přispíval do *Sportu*, satirického časopisu *Kopřivy*, *Zvonu* (1920-1921, zde vydal

---

³² KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 882

na pokračování dosud nevydaný román *Moc*), *Zlaté Prahy* (1922, zde na pokračování román Kovadlina), *Literárních novin*, *Lidových novin* (1929-1930, zde poprvé vyšel román *Čtyřicetiletý*), *Pražského ilustrovaného zpravodaje*, *Českého slova* (1933, zde vydal na pokračování román *Zlá minuta*) a dalších. Přispíval také pod pseudonymy (Ludvík Chládek, Litnov) a šiframi (EV, V, ax, ach).

Ve 30. letech minulého století se podílel na založení vydavatelské a distribuční organizace Evropský literární klub v Praze, kde zastával funkci ředitele a od roku 1935 byl zvolen místopředsedou jeho výboru.

Jako spisovatel spolupracoval také s nakladatelstvími. Koncem dvacátých let řídil edici Pyramida a Svět v nakladatelství Sfinx, kde byl literárním poradcem.

Po roce 1945 rád publikoval své texty i prózy v osvobozené vlasti a stal se pro čtenáře opravdovým pojmem a hodnotou. Tiskl v periodikách i v denním tisku, například *Tvorba*, *Tribuna*, *Květy*, *Literární noviny* a jiných. Psal kulturní a divadelní referáty, články o sportu či příspěvky ze soudní síně. Dále přispíval filmovými scénáři a reportážemi.

Emilu Vachkovi bylo často vytýkáno, že se věnuje nejen publicistice, ale ve stejné míře i spisovatelské činnosti. Nicméně novinářská praxe se stala velice významnou inspirací pro jeho literární tvorbu, jak pro klasickou, ale hlavně pro detektivní prózu. Žurnalistika vnesla do jeho prózy věcnost, hutný děj, konkrétnost a samozřejmě epičnost. Zároveň se však podepsala i na negativních rysech díla, jakými jsou povrchnost a snaha o atraktivitu, čímž často došlo k překrytí podstaty příběhu.

2.2 Spisovatelská činnost

Emil Vachek za dlouhá léta v žurnalistice nashromáždil množství rozmanitých poznatků o životě, které mu posloužily jako podklady pro spisovatelskou činnost.

„S takovými zkušenostmi pak pracoval na směle myšlených příbězích a povahopisech svého kromobyčejně rozsáhlého a mnohotvárného díla literárního.“³³

Svého času byl velmi vydávaný autor a nemohl si stěžovat na nezájem kritiky.

Vachek vydal během svého života přibližně 70 děl, které jsou hodnoceny jako více či méně kvalitní, 6 divadelních her, jeden filmový scénář a stovky novinových článků.

„V povědomí čtenářů je především detektivkářem, třebaže on sám si daleko víc cenil jiných svých románů“³⁴

³³ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233

³⁴ REDAKCE: Zemřel Emil Vachek. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 19, s. 12

Důležité je, že se Vachek nikdy nespokojoval s dosaženým, že vždy znovu hledal, objevoval. Tak leckterým svým románem „zamířil ... nad průměr české prózy“.³⁵
„Vachkovo dílo není mrtvou a opuštěnou stavbou, nýbrž – ve svých nových a nových útocích na ztvárnění člověka a doby – podnětem a svědectvím. A to není málo.“³⁶

2.1.1 2.2.1 Próza

Vachkovo literární dílo, „v jehož vývoji se zračí všechny románové tvorby evropské posledního údobí ... od naturalismu přes duhamelovský humanismus k románu utopickému“³⁷, je neobyčejně rozsáhlé a tematicky i žánrově různorodé.

Opírá se o novinářskou zkušenost a autorovu znalost rozdílných sociálních prostředí.

Všem jeho románům je společná postřehová hbitost, úsilí o epičnost, příběhová pestrost a rušnost.

A. Psychologická a psychologicko-společenská

Knihy obsahují ztroskotání lidských existencí a vystihují morální a psychickou situaci člověka, často v nich najdeme jedince, kteří vystupují ze společnosti. Tyto osoby, mezi které nejčastěji patří zloději, vrazi, nevěstky, mrzáci či nevěrní partneři, jsou často podrobně popisovány i se svými pudy a chťiči.

„Ti, kdož kriticky uvažovali o Vachkově beletrii, většinou označovali jejího původce za realistu s rysem naturalistického charakteru. Ano, leckterou výraznou ražbou své umělecké osobnosti se Vachek přibližoval naturalismu původní ražby.“³⁸

Celkovou tvorbou tohoto Vachkova literárního zaměření se zabýval kritik Jiří Hájek, který vyvrací Vachkův názor, že je souputníkem bratří Čapků. Přiřazuje jej spíše k naturalisticky zabarvenému tématu K. M. Čapka-Choda. „Říkám, že Vachek často nahrazuje skutečnost výmyslem. Záleží ovšem na myšlenkové kvalitě výmyslu,.... bez jejichž účasti by nebyl žádný román či povídka ničím... Vážné problémy nastávají, jakmile výmysl neroste ze skutečnosti, nýbrž.... ze zálib a mód: tak je tomu s řadou Vachkových tzv. dušezpytných románů.....zkoumá postavy v umělých podmínkách jakéhosi laboratorního pokusu, vyděliv je ze všech reálných podmínek a souvislostí...“³⁹

³⁵ HORA, J.: Emil Vachek: Krev nevolá o pomstu. *České slovo*, 1934, roč. 3, č. 18

³⁶ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 33

³⁷ VÁCLAVEK, B.: *Česká literatura 20.stol.* Praha: Českosl.spisovatel, 1974. s. 154

³⁸ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233

³⁹ HÁJEK, J.: Emil Vachek – sedmdesátník. *Literární noviny (II)*, 1959, roč. 8, č. 5, s. 5

a) dvacátá léta

Vachek se sám zmiňuje o hodnocení svých počátečních děl roku 1930 v měsíčníku Panorama: „*Když jsem psal své první knihy, pozastavil se Hora nad jednou, jak je to prý podivné, že v době tak nabitě vitalitou, jako byla první léta po válce (po 1. světové válce), přichází mladý autor s knihami plnými ovzduší smrti, s knihami morbidními. Ve skutečnosti moje první knihy..nebyly nic jiného než proces, kterým se mé tělo zbavovalo hrůzy z války... Nechtěl jsem psát o válce, ale mimoděk jsem nedovedl psát o ničem jiném. Zde vysvětlení, proč mé první práce byly bezútešné, proč jsem psal naturalisticky.*“⁴⁰

„*Na příbuznost s naturalismem možno usuzovat z Vachkova zaujetí pro pitvu odumřelého lidství, pro obširnou analýsu psychologického i společenského rozkladu. Obrazy nicoty, zmaru, smrti zabíraly v próze z mladých Vachkových let právě tak významné místo jako u naturalistických beletristů devatenáctého století.*“⁴¹

Vachkova prvotina, sbírka popisných črt, **Za frontou**, která byla vydaná v roce 1916, se týkala válečných obrázků z let 1914 až 1915. V díle jsou novinářsky zaznamenány zvláštnosti pražského života a jeho změny během prvního roku války.

K povídkovým knihám řadíme i další Vachkovo dílo. Jedná se o svazek novel a povídek **Dech smrti**, který byl vydán také v roce 1920.

Autor zde „*zevrubně líčí hrůzné a odporné věci, postup nemoci, bližení smrti, umírání a p.*“⁴² V doslovu knihy se dokonce i teoreticky hlásí k naturalismu: „*Řekne-li se, že fotografujeme, je to jen poklonou, neboť naše obrazotvornost tedy pracuje přesně, dovede vytvořit obraz, který máte životností*“.⁴³

Vachek pohlíží na rub života ani ne ze strany žalobce, ale se zápallem pozorovatele v černých brýlích.

Roku 1920 spisovatel vydal svůj první román **Sup**. Je to rozsáhlé, naturalisticky laděné dílo s pronikavou psychologickou studií zborceného životního růstu mladého židovského obchodníka Viktora Rosenzweigera. Tento hrdina je vnitřně nejistý, čistý a idealistický člověk, který chce zapustit kořeny v novém prostředí. Miluje křesťanskou dívku a je také milován. Klerikální česká vesnice se ale zarytě postaví proti židovi a dívku vyštve z vesnice. Všechny lži a intriky lidí donutí dívku, aby se přes nemanželské dítě provdala za selského

---

⁴⁰ VACHEK, E.: O Pánu světa, Bidýlku a o Supu. *Panorama*, 1930, roč. 8, č. 8, s. 136-137

⁴¹ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233

⁴² KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 882

⁴³ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 14

chamtivce. Z mladého Rosenzweiga toto životní zklamání přemění na tvrdého dravčího vysávače, který se stává lichvářskou metlou kraje. Vesnice tedy dostala, co si zasloužila.. Tímto dílem si Vachek získal přes noc jméno a román dokonce po několika měsících pro velký zájem vyšel v novém vydání.

Emil Vachek byl známý tím, že se ke svým nahozeným tématům neváhal vrátit. Zpravidla obnovil starý motiv a upevnil prozatímní řešení.⁴⁴ Také *Sup* dostal svoji definitivnější podobu až po třetím vydání. Autorem je nazýván „románem *jaksi z nedopatření, byla to nepodařená a neúměrně rozrostlá povídka.*“⁴⁵

Karel Čapek v *Národních listech* popsal *Supu* (1920) jako úctyhodný pokus o román, založený na strohosti a věčnosti. „*Jak je viděti, není fabulace silnou stránkou tohoto románu; je však zajímavě sledovati, jak pečlivě a uvážlivě je budován děj dosti konvencionální, jak energicky a racionálně pracuje autor v motivaci dějové a s jakou úzkostlivou logičností, jež si neodpouští žádného zdůvodnění a nedovoluje nejlehčího přeskočků, konstruuje duševní procesy svých osob... Vachkův Sup velmi vážně navazuje na Zolův příklad i s jeho vadami... nemínil čarovati ani stylem, jenž je jasný a běžný, ani koncepcí, jež se nikde neodlepila od běžné a suché věčnosti. Co z autora mluví nejsilněji, je strážlivá vůle splniti poctivě, bez okolků a falše svůj myšlenkový úkol.*“⁴⁶

O návratu k původnímu dílu svědčí i román *Cestou do nebe*, publikovaný v roce 1921, který vyšel v druhé verzi v roce 1934 pod názvem *Puberta*.

„*Čechovské studie Vražda manželstvím a jiné motivy*“ z roku 1922 „obsahují řadu rozmanitých povídek, líčení někdejšího vídeňského ovzduší, realistické záznamy starších motivů, pečlivá pozorování a p.“⁴⁷ Tvůrce poskytuje povídky různých námětů a prostředí, například povídku z ovzduší německé dědiny, črtu o rozporu mezi jednotlivcem a obcí, příběh o utrpení ženy a další.

Myšlenka o závislosti lidského osudu na podmínkách společenského soužití je zřetelně vyjádřena ve Vachkově románu *Kovadlina*, vydaném v roce 1923. Obrat v životě mladého člověka, Zilvara z bohaté rodiny, je zde zobrazen s patrnou sociální kritičností. Syn bohatého textilníka utíká „z duchamorného manželství a ovzduší zvrhlé civilizace do venkovské

---

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ VACHEK, E.: První román. *Panorama*, 1934, roč. 12, č. 6, s. 81

⁴⁶ ČAPEK, K.: *Spisy o umění a kultuře II*. Praha: Československý spisovatel, 1985, s. 47

⁴⁷ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 882

přírody“⁴⁸,... „zatouží po svobodě člověka, po skutečném štěstí.. a vřadí se mezi nejnižší sociálně postavené, mezi nezaměstnané a tuláky.“⁴⁹ Muž poznává nejen bídu, ale i krásy přírody. Své štěstí nachází jako obyčejný drvoštěp po boku prosté ženy a příchodem dítěte pozná i pocit bezpečí a krás života. Vachek sám se k dílu vyjádřil, že se může jevit jako zpátečnické. Bohužel měl pravdu, protože nikdo nechápal, jak může bohatý továrník odejít k chudině...

Starší i původní náměty Vachek použil v roce 1924 v povídkové sbírce *Manželství s mrtvým a jiná próza*. Jedná se vlastně o podněty k psychologickým studiím těžkých hmotných poměrů, nemilosrdných povolání a sociálních nevyrovnaností.

Zdeněk Karel Slabý popsal prvotní autorovu tvorbu v díle o Emilu Vachkovi takto: „Povídkové knihy....., už svými názvy *Dech smrti* (1920), *Vražda manželstvím a jiné motivy* (1922) a *Manželství s mrtvým a jiná próza* (1924) svědčí o fluidu a zmaru, skonu a bezútěšnosti, jimiž jsou obestřeny..... Vachek je opravdu pozdním naturalistou, vidoucím člověka jako loutku osudu. Zaměřil se na analýzu rozkladu,... jeho prózy jsou většinou pouhými útržky doby, ... Leckdy subjektivními. Na těchto Vachkových počátcích jako by skutečně ležel dusný příkrov stínu války.“⁵⁰

„Erotizující linie“⁵¹ se objevila v naturalistické trilogii *Chám Dynybyl* z let 1926-1931 (*Červená zahrada*, 1926; *Svatá*, 1929; *Dvanácti hlasy ano*, 1931). Je to „rozlehlá epická romance dvou protikladných jedinců, spojujících se na čas v příkré nerovné manželství.“⁵²

Nevzdělaný a primitivní zahradník Dynybyl se stává vlastníkem vily sňatkem s dcerou majitele. Inteligentní, kultivovanou a vzdělanou dívku přitahovala pudová sexualita.

V tomto cyklu autor představil vzestup a pád plebejského, vitálního a smyslného člověka, zahradníka Dynybyla, deroucího se bezohledně za společenským postavením a bohatstvím. Vzmach Dynybyla vedl „ze sociální nicoty proletáře bez zaměstnání k postavení majetníka vily a košířské zahrady.“⁵³ Proti němu stojí Flora, kultivovaná a výstřední měšťanka, která věří v absolutní lásku.

Je zde shluk mužských i ženských postav, kolem nich propletené vztahy, vášně, nečekané zvraty, křečovitá gesta. V knize jsou kombinovány naturalistické a sentimentální motivy a vyvrcholila zde erotizující linie Vachkovy tvorby.

⁴⁸ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233

⁴⁹ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 883

⁵⁰ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 16

⁵¹ KOLEKTIV AUT.: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 2*. Praha: Knižní Klub, 1998. s. 591

⁵² SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 19

⁵³ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 884

V první části *Červená zahrada* (1926) žene Floru pohlavní smyslnost do náruče drsného chána, kterého zajímá hlavně vzestup do měšťanského světa a zvládnutí jejího majetku. Flora konečně od tvrdošíjného a neústupného Dynybyla utíká, protože si uvědomila nepřekročitelnost hranic společenských vrstev. Kultura zde vítězí nad barbarstvím.⁵⁴

Druhý díl romance *Svatá* (1929) nachází chána na Flořině moravském hospodářství, kde s ním žije Flořina služka. Vachek popisuje Dynybyla opět jako „*smyslového siláka a surového krasavce, vnitřně nehybného a psychicky i mravně usrtnuvšího ve své hloubce.*“⁵⁵ Intelektuální krasavice Flora vystřídala svůj vztah s chánem za palčivý poměr k malíři – opilci. Tato trpící žena se stala objektem zběsilé a marné touhy neukojeného malíře.⁵⁶

Brutální sobec Dynybyl se ve třetím díle s názvem *Dvanácti hlasy ano* (1931) odvrací od pokorné Anděly k vesnické krasavici, kterou je primitivní samice, eroticky sebevědomá Barbora. Tato žena kočího připraví Andělinu smrt, ale ze zášti z tohoto činu křivě obviní Dynybyla. Jeho kariéra tak končí vlivem osudových sil a temných vášní krutou prohou a podle zákonů naturalismu jej dovede až na popraviště.⁵⁷

František Xaver Šalda Vachkovo literární dílo dvacátých let pozitivně nehodnotil. Patřil totiž mezi jeho největší odpůrce. Vytýkal mu především nadprodukcí děl, která se podepsala na jejich kvalitě. Za nejméně hodnotná, značně povrchní a českou kritikou přeceněná považoval prvotní díla, a to romány *Sup* (1920), *Kovadlina* a trilogii *Chrám Dynybyl* (1926–1931). Později však Vachkovu dílu jisté kvality přiznává, konkrétně „*vůli po uměleckém růstu a snaze udržet se na pozici moderního romanopisce.*“⁵⁸

b) třicátá léta

V této době se Vachek soustřeďuje hlavně na psychologické studie zvláštních jedinců. „*Chce odhalovat jejich povahy skrumáží drobných pitevních řezů, což se mu daří na základě neobvyklých, mnohdy až krkolomných zvrátů, jež však neztrácejí svou dobovou základnu*“⁵⁹ Jedná se o příběhy intelektuálů, lidí pokřivených korupcí bídou, vášní chorobou, žárlivostí..., prostoupené obžalobou celého společenského zřízení.

⁵⁴ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. str. 196

⁵⁵ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 884

⁵⁶ VACHEK, E.: *Svatá*. Praha: Družstevní práce, 1929. str. 234

⁵⁷ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. str. 293

⁵⁸ Šaldův zápisník IX. (1936-37). Praha: Český spisovatel 1995, s. 62

⁵⁹ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 25

Dobové ohlasy skrývá román *Parazit* (1930)⁶⁰, erotický příběh, který byl v roce 1946 opět přepracovaný a vyšel pod názvem *Velbloud*. Děj se odehrává v pozadí zbankrotovaného života politických, novinářských a peněžních kruhů. Opět se jedná o nesourodý vztah idealisty a novináře Senta, jenž chce odkrývat korupci na burzách, bankách i parlamentu, a jeho milenky Lindy, která zastírá nejen svůj pravý život kurtizány. Dochází k prolínání erotiky, vztahů k burze, bankám, vládě, novinám, sbíhá se intrikánské a podvodné dění, řízené ministry a finančníky. „*Parazit tak důrazně odhaluje zákulisní zlořády, které se s takovou informovaností málokterému českému spisovateli podařilo soustředit do uměleckého díla.*“⁶¹

Osou románu *Čtyřicetiletý* (1930) je pohlavnost a touha po majetku. Pan Bičičtě je pokladník posedlý chtivostí miliónů, tužbou dokonalého vyžití i pomocí druhým ke štěstí. Dílo je „*groteska tragikomického reka a spočívá v tom, že jde o dobu jeho erotického přechodu, jakéhosi mužského klimakteria*“⁶² Vyvrcholením příběhu je nedobrovolná a téměř výsměšná smrt pana Bičičtě.

Obdobně vyznívá i román *Divoké srdce* (1930), které patří k nejlepším Vachkovým pracím. Zde autor formou vlastního životopisu předkládá osudy člověka nenávidícího násilí, který je nucen svým otcem, lékařem-psychiatrem, hrát roli siláka a násilníka. Otec žije v domnění, že syn má jeho násilnou povahu, ale syn je citlivý po matce. Román je cenný v tom, že nepředkládá pouze povahy hlavních postav, ale předvádí po psychické stránce i další „lidské typy“.

K nejlepším Vachkovým pracím řadí Jaroslav Kunc také román *Divoké srdce*, kde jsou „*formou vlastního životopisu vyprávěné osudy sensitivního člověka.... Román předvádí s dušemalebným cílem ještě několik lidských typů.*“⁶³

Počátkem třicátých let Vachek vydává poslední část trilogie *Chám Dynybyl* z let 1926-1931. Třetí díl trilogie *Dvanácti hlasy ano*, vychází v roce 1931.

V roce 1934 se Vachek navrátil k původnímu dílu *Cestou do nebe* (1921), který vyšel v druhé verzi pod názvem *Puberta*. Jedná se o obsírné vyprávění o tom, jak dokáže vášnivě

---

⁶⁰ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. str. 353

⁶¹ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 26

⁶² KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 885

⁶³ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. s. 885

prožívaný styk se společenským okolím, jednou proletářsky zbědovaným, podruhé buržoazním, duševně i tělesně rozvrátit chudého studenta Jindru Podvala.

V příběhu nechybí erotické naladění. Sexuálně lačný chlapec je zmateného láskou ke dvěma ženám, žižkovské vulgární prostitutce a patricijské herečce. Autor ukazuje, že pudy a vášně jsou v obou společenských kruzích stejné. Mladík hledající čistou lásku, vášnivě prožívá svou pubertu a propadá sítem společnosti na dno, až k sebevraždě.

Vachek nejen odvážně přetřásá otázku pohlavního dospívání, ale i lidi a jejich mravní názory, které vytvořilo předměstské prostředí. Dílo zřejmě vychází ze vzoru francouzského naturalismu, čemuž svědčí přílišný důraz na záporné jevy, špínu, kal a neřest.

Pojmenování **Puberta** autor vysvětluje prohlášením, že „*pro mladé lidi jeho generace byla puberta něco jako bubnová palba, vyvrcholení všech konfliktů, a člověk měl na vybranou buď marně zahynout anebo proběhnout s vědomím, že byl postižen a ponížen.*“⁶⁴

K vrcholům Vachkova díla patří román, **Krev nevolá o pomstu** (1934). Autor se zcela zaměřil na mravní problém a soudí jak své postavy, tak i etický a právní řád, kterého jsou zástupci. Jde vlastně o vraždu z justičního omylu, kdy důstojník, jemný člověk a právník, nechá na karpatské frontě postřílet rusínskou rodinu, nařčenou z vyzvědačství. Po nějaké době mu život komplikují tři postavy. Vydírá ho major, který tento přehmat kdysi kryl a chce se prostřednictvím jeho vlivné rodiny dostat zpět do armády. Další osobou je advokát, otec vykonavatele poprav, který se po exekuci zastřelil. Ten se snaží najít viníka synovy sebevraždy. Třetí postavou je jeho kolega – právník, který patří k oné popravené rodině. Osudy těchto lidí se proplétají, všichni se poznávají a mění se i jejich původní pohledy na onen čin. Podkladem k románu byl skutečný příběh.⁶⁵

Dalším Vachkovým vrcholným dílem je podle Jiřího Kunce právě román **Krev nevolá o pomstu** (1934), „*řešící otázku, zda z hlediska mírového práva a lidskosti je vražda za války omluvitelná.*“⁶⁶

Bolestné city a ponížení „staré panny“ popisuje autor v díle **Žebrácká láska** (1934). Život této ženy, dcery podivínského architekta ztrácí po jeho smrti smysl. Zamilovaná do úředníka se zcela ničí zdravotně, finančně i mravně, ale sklízí jen nevděk a opovržení a umírá zcela uštvána svojí láskou. „*Román se vyznačuje silným a plastickým viděním a psychologickým propracováním hlavní ženské hrdinky*“⁶⁷

⁶⁴ VACHEK, E.: První román. *Panorama*, 1934, roč. 12, č. 6, s. 81

⁶⁵ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. str. 328

⁶⁶ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 885

Obvinění a souzení Vachkovy doby je vystiženo v jeho sociálním románu *Život na splátky* (1936). Již sám název napovídá, že dílo zachycuje požívačná léta, která zasáhla všechny vrstvy až do rodinného života, třídy bohaté i periferní. Pražská společnost unáší lehkomyšlnou hrdinku, která není pravou hříšnicí, ale přináší utrpení jiným. Nedaří se jí naplno vyžít a uzrát, její zklamání jí přináší vědomí života v prozatímní době, kde žije ze dne na den, na dluh a na splátky. Autor sleduje tuto hrdinku, která za války přišla o otce a brzy opustila matku, od narození až po časy dobrodružství a boje o chléb a rozebírá tak ženské nitro.

Dokladovým románem tehdejší doby je *Nepřítel v těle* (1936). Univerzitní profesor Hall, postižený chorobnou psychózou, stihomamem, prchá po nástupu Hitlerovy moci z nacistického Německa do Čech. Politická atmosféra Třetí říše je tu jen kulisou, protože profesor tak nečiní z politických důvodů, ale protože se mu zdá, že je stíhán vražedným slídičem, ze kterého se ale vyklube nápadník jeho ženy. Po vystřízlivění ze svých halucinací se vrací z dobrovolného exilu, avšak hned na hranicích vypukne jeho pochybná statečnost a provokace – a tak je Hall umístěn do sanatoria chorobomyslných.⁶⁸

Další román z roku 1938 *Žil jsem s cizinkou*, vystihuje pronikání nedůvěry živené udavačstvím. Klidný manželský život Sahuly, ředitele cukrovaru je narušen anonymem, který znevažuje počestný život jeho ženy Jiřiny jak v současnosti, tak hlavně v době manželovy nepřítomnosti za války. Sahula se trápí a pátrá, rekonstruuje různé události, ale jeho žena náhle umírá. Hrdina po její smrti nalézá různé věci, které potvrzují její nevěru. Uvědomuje si tak, že vlastně svoji ženu vůbec neznal. Jiřinin rozdvojený život vlastně potvrdil, že celý život předstírala někoho jiného. Sahula ovšem ovlivněn maloměšťáckým životem nevynesl konečný soud nad Jiřinou, ale bezvýsledně rezignuje.⁶⁹

Nadčasovost a oblíbenost tohoto díla potvrzuje jeho zfilmování v roce 2005.

c) čtyřicátá léta

Po letech Vachek upravil a přepracoval ukázky z prvních sbírek próz *Dech smrti*, *Vražda manželstvím* a *Manželství s mrtvým*. Připojil i nevelkou prózu *Vzpouza proti Bohu*, přidal dvě povídky z té doby a vše souborně vydal jako *První sklizeň* (1940)

---

⁶⁷ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 886

⁶⁸ VACHEK, E.: *Nepřítel v těle*. Praha: Evropský literární klub, 1936. str. 312

⁶⁹ VACHEK, E.: *Žil jsem s cizinkou*. Praha: Evropský literární klub, 1938. str. 304

Motivem románu *Student Kosman* (1940) je strůjcovství zla v poměrech maloměsta. Stojí zde proti sobě dva studenti: Cyril, nadaný chlapec z průmyslnické rodiny, syn moudrých a rozvážných rodičů, a Pilát, starší, zlomyslný, strhuje celou třídu k divokosti a hrubosti. Cyril se také ocitá v jeho područí a nedaří se mu osvobodit. Pilát v něm ubíjí vše, co mu bylo drahé a posvátné a stále ho drží ve své moci, je přímo „*umělcem zla*“⁷⁰. „...*Pilát otráví i jeho lásku k nemocné Aleně, poněvadž mu nepřeje milostného štěstí, a usiluje o to, aby ho ve městě trvale znemožnil...*“⁷¹ Autor zde nepátrá po příčinách Pilátova zla, ani Cyrilův vnitřní boj o mravní vítězství. Je pravda, že Vachek nechá Cyrilovi v závěru prožít velký čin, když se odhodlá vzít si osleplou Alenu, ale jeho odhodlání vychází naprázdno – Alena se otráví. „...*je to pořád tak trochu nesmyslné osudové dějství, proto že Vachek nedovede soudit Cyrila ani Piláta tvrdým mravním soudem.*“⁷²

František Götz se na toto dílo neřadí příliš šťastně: „...*jaký má smysl celé toto dějství? Básník má právo voditi svého hrdinu po všech cestách zla a neřesti, ale pod jednou podmínkou: že ho vyvede z těch temnot pod hvězdy vnitřně vykoupeného a lidsky zpevněného. Nevidím těch hvězd..... A tak se ptám po vnitřním smyslu celého díla, třeba jeho prvou část pokládám za neobyčejně šťastný vrh.*“⁷³

Tři prózy o svědomí pražských středních vrstev vyšly v roce 1942 pod názvem *Život je neúplatný*. Autor považuje za nejsilnější hlas v člověku lidské svědomí a v díle řeší otázku jeho síly a moci. V prvním příběhu je mladý úředník šikanovaný svým stárnoucím nadřízeným, protože kvůli své mladé ženě žárlí. Řevnivost je i v druhé příhodě, kde přišlápnutý samotář žárlí na zemřelého muže své ženy, který určitě stále žije v jejích myšlenkách a vzpomínkách. Dílo uzavírá příhoda rozebírající duševní krize majitele pohřebního ústavu, který nesplnil patriční zakázku.

Román *Hnízdo* (1943) se už nezabývá psychickým rozborem jedince, ale soudržností celé rozvětvené rodiny nakladatele Mikuláše, „*který při svých pevných názorech na život není nikdy příliš vzdálen okrajů krise*“.⁷⁴ Charakteristika jeho dorostlých dětí identifikuje různé povahové rysy. Nejstarší syn je přemýšlivý advokát a starý mládenec, rodinu často finančně podporuje. Druhý má nevěrnou a požitkářskou ženu, třetí žije automobilismem

---

⁷⁰ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 888

⁷¹ GÖTZ, F.: Román nezakotveného mládí. *Národní listy*, 1947, č. 57, s. 4

⁷² GÖTZ, F.: Román nezakotveného mládí. *Národní listy*, 1947, č. 57, s. 4

⁷³ GÖTZ, F.: Román nezakotveného mládí. *Národní listy*, 1947, č. 57, s. 4

⁷⁴ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 888

a bezstarostným životem, v opilosti zabije člověka, ale k činu se nehlásí. Jediná dcera je tichá a málomluvná. Miluje zaměstnance z otcova podniku, je to praktický člověk, který se nebojí kritizovat postupy svého neprůbojného tchána. Otec těžce nese to, že dospíváním dcery, kterou nejvíce miloval, ji vlastně ztrácí, proto také nenávidí člověka, který mu ji odvádí. Osudy usměrňuje a o štěstí všech se stará jejich pečlivá, starostlivá a zároveň i rázná matka Kateřina.

Vachkova pozorování všedních lidí jsou shrnuta do svazku *Pondělí* (1943), najdeme zde také životní postřehy, fejetony z časopisů, glosy k uměleckým záležitostem a národnímu charakteru i drobné povídky.

Záhy po válce Vachek vydal román *Ztracený úsměv* (1945), jenž měl být první částí trilogie *V zajetí babylonském*, která měla být „údajně poslední beletristickou prací“⁷⁵, „chtěl se věnovat výhradně činnosti beletristicko-dokumentární“.⁷⁶ Román ale zůstává torzem. *Ztracený úsměv* je románovou kronikou, zobrazující politickou krizi v roce 1938 a ovzduší květnové i záříjové mobilizace. Na starostovi pohraničního městečka Opatova v Orlických horách ukazuje postavu silného jedince, který svým entuziasmem pracuje pro své bližní. „Vachkovi šlo víc o vystižení vzrůstu kořistnictví a zla v pohnuté době než o souvislosti českých událostí s evropskými a světovými poměry“.⁷⁷ „Další dva díly (střední měl být doveden do 5. května 1945, závěrečný měl zabírat situaci poválečnou) nebyly již vydány. Snad si autor uvědomil, že kronika není východiskem jeho nového nazírání na beletrii“.⁷⁸

Emil Vachek je již svým přepracováním děl znám, takže nikoho nepřekvapilo, že román *Parazit* (1930) byl v roce 1946 opět přepracovaný a vyšel pod názvem *Velbloud*.

d) padesátá léta

Výbor z autorovy povídkové tvorby má název *Život jde dál* (1956), jsou zde zachycena léta první světové války i chaotickou dobu předmnichovské republiky. Patnáct příběhů popisuje psychologii jedince zahnaného životem do slepé uličky, ale odhodlaného bojovat.⁷⁹ Tematický okruh příběhů je široký, ale mají jeden společný rys: „Skoro vždycky v nich jde

⁷⁵ VACHEK, E.: *Ztracený úsměv* – doslov. Praha: Kvasnička a Hampl, 1945. str. 477

⁷⁶ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 29

⁷⁷ KUNC, J.: *Slovník českých spisovatelů a beletristů 1945-1956*. Praha: SPN, 1957. s. 441

⁷⁸ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 30

⁷⁹ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 240

o tragedii jedince, zahnaného životem do slepé uličky, nesmířeného však se svým osudem, odhodlaného bojovat, skoro vždy však prohrávajícího.⁸⁰

„Prózy jsou spíše jen nezaujatým pozorováním, i když odkrývají trpkou pravdu o životě lidí.“⁸¹, vyjadřuje se o povídkách Jaroslav Kunc.

Václav Šašek je hodnotí takto: „*Vachkovy příběhy nesou v sobě pečeť přílišné výlučnosti, netypičnosti a postrádají schopnost širokého sociálního zobecnění. To, že přes některé naturalistické rysy...čtenáři rádi sáhnou po těchto povídkách, má své důvody především v tom, jak Vachek dovede obratně odvíjet dějové pásmo, plasticky vykreslit nejrůznější prostředí a udržet čtenáře v neustálém napětí.*“⁸²

Do doby nacismu se vrátil v roce 1956 románem **Severní záře**. Hlavní postavou je mladý profesor matematiky Richard Michalec, uvězněný pro podezření ze sabotážní činnosti v továrně na letadla, ale pro nedostatek důkazů po dvou letech propuštěný. Vrací se ke své mladičké milované ženě Markétce, které slibuje, že se zdrží jakékoliv politické činnosti. Rozptyluje se starým kriminálním případem z roku 1901 a pochopí, že se zde stal justiční vražda, která narušila základnu společnosti. Zjistí, že tento případ je jakýmsi šidítkem, že je třeba se zabývat současnou „hitlerovskou válkou“. Zapojuje se do revolučního podzemí a po protinacistické akci utíká do brdských lesů k partyzánské skupině. „*Na zimu se vrací do Prahy a účastní se pražského povstání, v němž vidí severní záři, která je mu zálohou na plný východ slunce.*“⁸³

Mnohem víc než Richardův přechod do bojující linie, vidíme jeho manželské a milostné krize. Richard si svoji účast na revoluci musí probojovat u své ženy, která ho chce spoutat láskou, a vedle toho se kolem něj kupí jiné ženy, jejichž kouzlu se musí bránit.

Autor zobrazil vnitřní přerod českých lidí, které vědomí lidské odpovědnosti a solidarity vedlo k odvržení iluze osobního štěstí a k poznání, že je zapotřebí o svobodu bojovat, aby i u nich mohlo "slunce zazářit". To Vachek symbolicky vyjadřuje severní září, která "v noci lidstva vyšlehně, aby ubezpečila ty, kteří již ztrácejí víru, že slunce opět přijde".⁸⁴

František Götz ve svém článku *Vachek na nové cestě*, hodnotí tehdejší nový román **Severní záře** s určitými námitkami proti autorem nedokonale popsáním postupům partyzánů a odbojářů. Uvažuje až téměř o parodii na opravdový odboj. „... *Vachek těžce zápasí*

⁸⁰ ŠAŠEK, V.: Povídky Emila Vachka. *Literární noviny (II)*. 1956, roč. 5, č. 10, s. 4

⁸¹ KUNC, J.: *Slovník českých spisovatelů a beletristů 1945-1956*. Praha: SPN, 1957. s. 441

⁸² ŠAŠEK, V.: Povídky Emila Vachka. *Literární noviny (II)*. 1956, roč. 5, č. 10, s. 4

⁸³ GÖTZ, F.: Vachek na nové cestě. *Literární noviny (II)*. 1957, roč. 6, č. 16, s. 4

⁸⁴ VACHEK, E.: *Severní záře*. Praha: Československý spisovatel, 1956. str. 295

za typisaci vývojového procesu svého Richarda Milerce, aby v jeho osud zahrnul dějství příznačné pro revoluční dobu. Nepodařilo se mu to zcela, i když aspoň ideově k tomu směřoval.... I tak je patrné, že Vachek začíná rozhodný boj za rozšíření svých tvůrčích možností.“⁸⁵

V posledních měsících první světové války se odehrává román **Konec a začátek** (1958), který byl opět plánovaný jako první díl většího cyklu, jenž měl končit spisovatelovou současností. Společnost roku 1918, kde je jasná porážka Rakouska-Uherska, zde reprezentuje generální ředitel Rožnovických závodů, průmyslový magnát Paul Rex, který se přes svůj český původ cítí Němcem. Nedokáže v tomto přelomovém období měnit své smýšlení a přizpůsobovat svůj charakter podle potřeby jako ostatní. Prostřednictvím Rexe je čtenář v neustálém kontaktu s tehdejšími otázkami závodů, končící válkou, dělnickými požadavky, historickými postavami, zejména z politického života. Vachek opět pracoval na základě historických materiálů i vlastních zkušeností.

„Kladem románového díla není jen hluboce pojaté vyličení psychologie hlavní postavy, nýbrž i zachycení logiky dějinného vývinu, který je pojat nezkráteně a nezastřeně.“⁸⁶

Na základě stejnojmenné hry z roku 1956 spisovatel napsal román **Aféra** (1959). Dílo je založeno na důkladném studiu materiálu, který se týkal této skutečné kauzy. Vachek všechny podklady zhustil jen do několika postav, „ i když se neodchýlil od historických událostí“.⁸⁷

Dílo se zabývá celosvětově známou aférou z doby před první světovou válkou, ve které francouzská armáda nespravedlivě obvinila svého důstojníka židovského původu kapitána Dreyfusse ze špionáže a následně jej na základě vykonstruovaných důkazů odsoudila k nuceným pracem na Ďábelských ostrovech. Soud byl natolik zmanipulovaný, že zdvihl celosvětovou kritiku v čele s Emilem Zolou a jeho slavným spiskem Žaluji. Hlavní pointou je Zolův neohrožený boj za pravdu, kterým dokázal, že došlo k justičnímu zločinu na nevinném člověku pro záchranu hlavních představitelů generálního štábu a francouzské politiky.⁸⁸

Miroslav Petříček si cení u románového přepisu divadelní hry **Aféra** (1959) Vachkovy obvyklé znalosti autentických dokumentů, fabulaci, promyšlenou motivaci, atd.

⁸⁵ GÖTZ, F.: Vachek na nové cestě. *Literární noviny* (II). 1957, roč. 6, č. 16, s. 4

⁸⁶ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 31

⁸⁷ KUNC, J.: *Slovník českých spisovatelů a beletristů 1945-1956*. Praha: SPN, 1957. s. 441

⁸⁸ VACHEK, E.: *Aféra*. Praha: Naše vojsko, 1959. str. 316

„Pokud jde o uměleckou povahu *Aféry*, nelze ji pokládat v pravém slova smyslu za román, spíše za románovou reportáž, zaměřenou ... k vnějšímu sledu událostí a dějů... V *Afěře* chybí: velká postava, ať vítězící nebo podléhající, jež by toto drama nesla... Dynamický vzruch v závěru znatelně umdlévá.“⁸⁹

B. Utopistická próza

„Jenom jednou se Vachek celistvým dílem, vlastně spíš dílkem, odchýlil od směru, jež mu jeho letora určila.“⁹⁰ Je to nevelká próza *Vzpouř proti Bohu*, vydaná roku 1921.

Dílo je fantastické a lyricky nadnesené, vyprávějící o tragickém konci velké lásky, odehrávající se v neurčitém čase uprostřed živelné zkázy, která stihne poeticky vybájené místo. „*Ojedinělá výjimka jenom potvrzovala pravidlo, podle něhož se měl Vachek důsledně projevat jako vyhraněný člověk své doby, jako umělec puzený vášní vše vyzvědět o současné skutečnosti a názorně ji zpodobit.*“⁹¹

Roku 1925 spatřila světlo světa satirická utopie *Pán světa*. „*V této satirické utopii přišla ke slovu Vachkova velká fabulační vynalézavost, znalost monopolistického kapitalismu i jeho velkopřemyslových představitelů, ironické postihování proláklín života i značná předvídatost.*“⁹² Kniha předvíдалa velkou světovou hospodářskou krizi, fašismus i Hitlera.

Je zde vylíčen pokus o světovládu židovského finančníka Beera, který slibuje odstranění bídy, hladu a války. Zmocní se však nejprve německého průmyslu a postupně ruší hranice a ovládá svět. Lid se však proti jeho despotizmu a snaze vnutit světu svoji vůli, vzbouří.⁹³

Předlohu pro Beera si Vachek našel v německém finančním králi Hugo Stinnesovi.

Polohistorické a polopohádkové dílo s nádechem erotiky obsahuje báchorkovité vyprávění o neznámém českém muzikantu ze Šumavy *Čarovná flétna* (1964). Tento příběh z dob křížáckých výprav vypráví o českém sedláčkovi Václavu Klicperovi, údajném vynálezci štěbence-klarinetu, který měl podobnou kouzelnou moc jako Švandovy dudy. Tento klarinet pomohl svému vynálezci i jeho druhům překonat řadu nesnází, překážek, útrap a nebezpečí při dobrodružném putování křížáckých výprav dalekými zeměmi. Tito nevolníci ze Šumavy, skupina muzikantů a kejklířů, které vede jejich pán, šlechtic z Rabic, putují

⁸⁹ PETŘÍČEK, M.: Vachkova Aféra románově. *Literární noviny (II)*. 1959, roč. 8, č. 27, s. 5

⁹⁰ POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233

⁹¹ Tamtéž

⁹² SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 18

⁹³ VACHEK, E.: *Pán světa*. Praha: Československý spisovatel, 1971. str. 256

ke Svatému hrobu, kam sice nedorazí, ale zažijí mnohá dobrodružství na Krétě, v Cařihradu, Bagdádu a hlavně v Číně. Díky zázračné moci české hudby se všichni vrátí živi a zdraví domů. Dílo je obrazem síly umění a lidské soudržnosti, moudrosti a síle lásky. Vydání se Vachek již nedožil.⁹⁴

Milan Blahynka v Rudém právu hodnotí *Čarovnou flétnu* jako polopohádkovou osnovu rozvrženou do světla a stínů, u Vachka nezvyklou. „...prokazuje autorovu tvůrčí sílu až do konce (autor před vydáním zemřel). ... je to knížka sympatická svým nekaširovaným optimismem, dobrou pohodou, vypravěčskou obratností.“⁹⁵

C. Humoristická próza

„Jakoby jen mimochodem se zrodily humoresky.“⁹⁶, roku 1925 vyšel *Hodný král a statečný voják*, který je snůškou ironií a živým pozorováním poválečného života. To už by ani nebyl Vachek, kdyby toto dílo později nespojil se starší povídkovou knihou *Řešeto*, nepřidal další povídky. Výsledkem se roku 1940 stala nová kniha *Na sluníčku*.

Do prostředí pražského podsvětí se 1925 Vachek vrací humoristickým románem *Svatba v Absint-baru*. Humor zde rozvíříuje tehdy ještě málo probádané ovzduší tancíren a barů, život pražských „nižších umělců“, pochybné existence několika barových hvězd a ztroskotaných gigolů.

Humoristickým veledílkem evropského ohlasu je příběh přihrblého žižkovského kapsáře, zloděje-gentlemana Ferdy Stavinohy, *Bidýlko* (1927) - dílo s excelentním specifickým slangem. Hlavním prostředím je dům čp. 6600 a jeho starousedlické podsvětí. Ferda je zloděj s dětským srdcem, dobrácký hrbáč, padesátkrát trestaný pro kapesní krádeže. Pohybuje se na žižkovské periférii mezi zloději, lehkými holkami, andělíčkářkami, detektivy a dalšími bytostmi s roztodivnými osudy.

Autor popisuje i desítky dalších postav a figurek žižkovského činžáku, které Ferda důvěrně zná a s kterými cítí.

Stavinoha, individuum mimo zákon, se snaží proniknout do jiného lepšího světa a opravdu se mu jeho mravním úsilím podaří dostat do světa počestných lidí. Jeho snem je spořádaný život hokynáře. Svého štěstí nabývá, když vystopuje mezinárodního vyzvědače a získává tím měšťanskou rehabilitaci a jako odměnu trafikou.⁹⁷

⁹⁴ VACHEK, E.: *Čarovná flétna*. Praha: Československý spisovatel, 1964. str. 168

⁹⁵ BLAHYNKA, M.: Umělecký testament Emila Vachka. *Rudé právo*. 1964, roč. 44, č. 138, s. 3

⁹⁶ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 883

⁹⁷ VACHEK, E.: *Bidýlko*. Praha: Družstevní práce, 1937. str. 399

Happyend tohoto díla bývá hodnocen jako *násilný a klamný, což si po létech uvědomil i autor*:⁹⁸ *“Leckdy, když jsem uvažoval o tom, jak dopracovat, dovršit tuto postavu, přimět ji, aby si zůstala věrnou, aby Stavinoha z druhé poloviny knihy nedezertoval od toho silnějšího a zdravějšího Stavinohy z první poloviny, když jsem zamýšlel odstranit idealizování a zachovat hořkou pravdu života, říkal jsem si, že snad bych byl učinil lépe, kdyby Stavinoha zůstal Stavinohou, kdyby mu byly jeho zásluhy upřeny, kdyby nebyl uznán ten jeho krásný výsledek morálnosti, kdyby byl přišel v poslední chvíli o to, o čem snil atd. Proč jsem to neučinil? Nejvíce proto, že se tomu bránila ona houževnatá srostlost knihy. A tak Stavinoha zhokynařil. Tím však nebudiž řečeno, že by byl autor měl z toho radost.”*⁹⁹

Vachek si *Bidýlko* vůbec necení jako nejúspěšnějšího díla i když *Bidýlko* dosáhlo nejvíce vydání: *„... nejsem si jist, že je to tak docela v pořádku. Příběh Ferdy Stavinohy neměl pro mě být hříčkou a rozptýlením, ale také ne mou hlavní legitimací. Já sám bych viděl těžiště svých prací jinde – především trilogii Chám Dynybyl, v románě Velbloud...”*¹⁰⁰

Ústřední televizní studio Praha dokonce uvedlo roku 1967 *Bidýlko* jako televizní inscenaci.

Kritika Jana Blahoslava Čapka upoutal román *Bidýlko* (1927), který byl i ostatních kritiků převážně pozitivní. V souvislosti s tímto dílem Vachka srovnává s takovými autory, jako byl J. Hašek, K. M. Čapek-Chod, K. Poláček a dalšími.¹⁰¹

Antonín Matěj Píša patřil také k pozitivním kritikům *Bidýlka* (1927). Velmi oceňuje Vachkovu schopnost jít do duší postav. *„To vše se podařilo také v detektivkách.”*¹⁰²

František Götz si na *Bidýlku* (1927) všímá hlavně toho, že autor překonal svůj determinismus a naturalismus, který by mohl být brzdou spisovatelovy prózy. Nejvíce vyzdvihuje autorovu schopnost věrného zachycení prostředí, atmosféry, hovorové řeči a lidového typu hrdiny.¹⁰³

Bidýlko Jiří Hájek vyzdvihuje nejvíce ze všech Vachkových děl: *„právě tuhle práci můžeme řadit mezi několik základních knih českého humoru.”*¹⁰⁴

Jaroslav Kunc píše: *„širšího evropského ohlasu došlo Bidýlko... Ironická humoreska je i romantickou kriminální historií, dobrácká satirou kořeněná směsice naturalismu a romantiky.”*¹⁰⁵

⁹⁸ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 21

⁹⁹ VACHEK, E.: *Bidýlko*. Praha: Družstevní práce, 1937. s. 394

¹⁰⁰ CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s. 4

¹⁰¹ ČAPEK, J. B.: Positivní protiklad Švejka. *Kritika*. 1928, č. 10, s. 188.

¹⁰² PÍŠA, A. M.: Epická próza. *Literární pozůstalost E. V. v PNP*.

¹⁰³ GÖTZ, F.: Humorný román z periferie, Národní osvobození. *Literární pozůstalost E. V. v PNP*.

¹⁰⁴ HÁJEK, J.: Emil Vachek – sedmdesátník. *Literární noviny (II)*, 1959, roč. 8, č. 5, s. 5

¹⁰⁵ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 884

K humoristické tvorbě se Vachek vrátil až v roce 1940 románem *Až se ucho utrhne*, kde se zabývá karikaturou lidské slabosti a maloměstskými samosprávnými poměry. Starosta ovládající polabské městečko je bývalý kuchař, který svou kariéru vybudoval na podvodech. Pochází z rozvětvené rodiny Taburců, rodiny drobných podvodníků, chamtivců a lhářů, jejichž úřední funkce jim umožňují provádět finanční machinace a ožebračování obyvatel. Starosta Taburec je nakonec podvody zničen sám.¹⁰⁶

Autor chtěl zřejmě vytvořit české Zvonokosy. „*Je třeba si zde cenit ostré protiměšťácké noty. Spisovatel tu ve formě humoristického románu osvědčil svou znalost finančních čachrů, podvůdků, lakomství, pýchy, ješitnosti, prostě činů a vlastností třídy, které právem se v této době již říká „zahnívající“.*“¹⁰⁷

D. Detektivka na umělecké úrovni

Vachkova znalost polosvěta a jeho obyčejů našla své místo také v několika detektivních románech, spojených postavou skromného detektiva Klubička. Tento hrdina zůstává v podstatě stejný ve všech románech. Jen jeho věk se mění.

Jako jeden z prvních autorů Vachek pozvedl díky těmto románům českou detektivku na uměleckou úroveň a zařadil se tak mezi zakladatele moderní české detektivní literatury. Ve svých detektivkách Vachek dokázal spojit klasické schéma detektivky, specificky české reálie a jistou psychologickou propracovanost.

„*Emil Vachek sám přiznává, že se do psaní detektivky pustil*¹⁰⁸ „...z jakési technické zvědavosti“¹⁰⁹. *Každopádně se tato zvědavost vyplatila.*“¹¹⁰

Nebyl by to ten pravý Emil Vachek, kdyby se v jeho díle neodrazila jeho novinářská a publicistická činnost, tedy zkušenosti a inspirace z reálného života.

Při vytváření postavy detektiva Klubička, prvního ryze českého detektiva, se Emil Vachek inspiroval svým dlouholetým přítelem Zdeňkem Bubníkem, se kterým se setkal v soudní síni. Oba totiž pracovali jako autoři novinových soudniček a stali se z nich přátelé. Vachek zůstal věrný své práci, ale Bubník se v roce 1919 stal na jedenáct let zaměstnancem policie a poté se stal soukromým detektivem. Právě také jeho líčení případů se staly Vachkovi podnětem k detektivní tvorbě.

„*Vyprávěl jsem mu o svých případech a on mi jednou povídá, z toho by byla pěkná detektivka. A pak ze mne udělal Klubička..*“, říká Zdeněk Bubník.¹¹¹

¹⁰⁶ VACHEK, E.: *Až se ucho utrhne*. Praha: Vydavatelství Družstevní práce, 1940, str. 425

¹⁰⁷ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 23

¹⁰⁸ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 24

¹⁰⁹ VACHEK, E.: O detektivce. (rozhovor), *Kruh*. 1958, č.2, s. 55-58.

¹¹⁰ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 24

Poprvé se objevil roku 1928 v románu *Tajemství obrazárny*. Klubičko je „*pocitivý a obětavý dřič, v podstatě dobromyslný, i když trochu zakyslý starý mládenec, který jde za pachatelem pomalu, trpělivě, neokázale a bez tradičního divadélka v závěru.*“¹¹² Je samotář, moudrý a zkušený muž, znalec starých noblesních mravů. Má rád dobré oblečení, kouří jak dýmku, tak drahé doutníky, pije jen kvalitní koňak, miluje dobrou kávu a staré knihy. Má však i smysl pro humor a bystrý analytický rozum, který mu umožňuje řešit lehce a přesně kriminální případy. Jeho povolání je spíš uměním než řemeslem.

Emil Vachek i přes úspěchy své detektivní tvorby tvrdí Otakarů Chaloupkovi, že se nikdy nepovažoval za detektivkám, „*...mně samému se mé detektivní příběhy nezdají ani pravými detektivkami....Šlo mi v nich vždy spíše o psychologický pohled jak na zločince, tak na lidi kolem zločinu a ovšem na Klubička.*“¹¹³

Kritik Jiří Hájek hodnotí Vachkovu detektivní tvorbu velice kladně, „*neboť k jeho zásluhám patří, že povznesl českou detektivku na úroveň opravdové literatury. On ji postavou svého česky strážlivého detektiva Klubička přímo založil...*“¹¹⁴

Roku 1928 vyšla první Vachkova detektivka *Tajemství obrazárny*. Impulsem pro vytvoření tohoto detektivního románu byla autorova dovolená v Písku, kde kolem něj jednoho dne projel vysokou rychlostí malý žlutý automobil řízený mladou dívkou. Vachek tuto událost komentuje těmito slovy: „*Byl tenkrát teplý letní večer jako stvořený na přemýšlení; pochopil jsem, ten podivný žlutý automobil, to je impuls. Sám o sobě ovšem nestačil. Četl jsem tehdy v nějakých cizích novinách o sběratelské horečce, která zachvátila západní Evropu, kupovaly se obrazy Rembrandta, Tiziana a já nevím koho – a podvodníci měli široké pole možností.*“¹¹⁵

Brzy na to tento detektivní román vyšel. Má dobře promyšlenou zápletku, věcný děj, točící se kolem pološíleného umělce, který geniálně kopíruje díla a kolem krádeže slavného Van Dyckova obrazu.

Že Vachek vymanil tento žánr z cizího područí, dokazuje i román *Muž a stín* (1932). Je po motivické stránce obdobný, navíc lze zmínit například motiv chamtivosti, která byla ztělesněna postavou lichvářky, zavražděné paní Zacharové. Mrtvou našla její služka

---

¹¹¹ IVANOV, M.: Jak se dělá detektivka. *Československý voják*. 1963, roč. 12, č. 16, s. 31

¹¹² GRYM, P.: *Sherlock Holmes a ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988, s. 261.

¹¹³ CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s.4

¹¹⁴ HÁJEK, J.: Emil Vachek – sedmdesátník. *Literární noviny (II)*, 1959, roč. 8, č. 5, s. 5

¹¹⁵ IVANOV, M.: Jak se dělá detektivka. *Československý voják*. 1963, roč. 12, č. 16, s. 33

a z vražda je podezřelý její o dvacet let mladší manžel, protože žena na něj byla přísná. Klubíčko objevuje i další motivy, protože lichvářka vydírala významné osoby. Zachar se k vraždě přiznává, když je nevinný, ale detektiv objevuje galantní příběh lásky a zachová se jako gentleman. Autor čtenáře v detektivce provádí také celou Prahou.¹¹⁶

Tato detektivka zaujala natolik, že byla dokonce dvakrát zfilmována. Poprvé hned po vydání knihy byla natočena pod názvem *Vražda v Ostrovní ulici* (1933). Druhé zfilmování z roku 2007 s původním názvem *Muž a stín*, svědčí o popularitě Vachkových detektivek s Klubíčkem i v dnešní době.

Neméně vtipný a obratný je román *Zlá minuta* (1933), kde je opět sympatickým detektivem Klubíčkem řešena vražda na Hřebenkách. V bedně s pískem je večer nalezena mrtvá mladá a nahá dívka. Klubíčko vypátrá vraha, ještě než se rozední. Autor se zaměřuje také na rozdílnost sociálních vrstev, na atmosféru první republiky, kdy si na poctivosti paradoxně zakládali i zločinci.¹¹⁷

Neutuchající oblíbenost tohoto díla potvrzuje i jeho zfilmování v roce 2005.

Hodnocení Vachkovy detektivní tvorby Jiřím Kuncem: „*V oboru detektivního románu má Vachek tu zásluhu, že vymanil tento žánr z cizího područí. Dokázal to román Muž a stín (1932)... řešící otázku vraždy bohaté lichvářky, a neméně vtipný a obratný román Zlá minuta (1933)..., kde opět sympatický detektiv Klubíčko luští záhadu vraždy na Hřebenkách. Je jasné, že ani v tomto oboru literární tvorby netřeba šilhat do Anglie a že i tu můžeme být samostatní.*“¹¹⁸

Zdeněk Karel Slabý o Vachkových detektivkách *Tajemství obrazárny* (1928), *Muž a stín* (1932), *Zlá minuta* (1933) a *Černá hvězda* (1959) napsal: „*A pravdu mají ti kritikové, kteří tvrdí, že těmito dílky pozdvihl Vachek českou detektivní literaturu na uměleckou úroveň.... mají totiž nejen patřičně udržované napětí, dovedně skloubený děj a postupně odhalované rozluštění... Více: Vachek je si vědom, že detektivní literatura není pouhou hrou záhad a náhod....., správně věří i v mravní výslednici tohoto typu knihy.... A ještě... Je vlastně zakladatelem (Vachek) naší detektivní prózy.*“¹¹⁹

Emil Vachek se v poválečné tvorbě věnuje opět detektivkám, ale kritika se vyjadřuje rozpačitě, prohlašuje, že tato díla nedosahují předválečné úrovně.

¹¹⁶ VACHEK, E.: *Tajemství obrazárny. Zlá minuta*. Praha: Československý spisovatel, 1986. str. 248

¹¹⁷ VACHEK, E.: *Tajemství obrazárny. Zlá minuta*. Praha: Československý spisovatel, 1986. str. 248

¹¹⁸ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 885

¹¹⁹ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 25

Příběh *Okno* (1958) je založený na metodě psychologické analýzy lidského jednání, detektiv Klubíčko pátrá po pachateli neuvěřitelné loupeže briliantů v klenotnictví na nejživější pražské Jindřišské ulici za pravého poledne před očima desítek chodců.¹²⁰

V románu z poválečného prostředí *Černá hvězda* (1959) Klubíčková přítelkyně, slavná herečka Salačová, jednoho dne zjistí, že se někdo vloupal do její vily. Ze zdánlivě banálního vloupání se nakonec vyklube složitý špionážní případ. Detektiv odhaluje tajemství kolem plánů tajné zbraně, které nacistická armáda ukryla na konci války v jednom českém zámku a nyní se je snaží získat prostřednictvím svých agentů.

Pachatelé jsou v závěru nalezeni zavražděni, ale skutečný zločinec zůstává neobjeven.¹²¹

Kritik Zdeněk Vavřík pohlíží na *Černou hvězdu* (1959) i další Vachkova poválečná *detektivní díla* takto: „ .. i on zapomněl, že psát novou detektivku a vracet se pro ni do minulosti je jako strkat žhavý uhel do vody a čekat, že bude zářit. Vrátil se, vylovil z minulosti svého detektiva Klubíčka, zaměstnal ho ve službách našeho porevolučního bezpečnostního aparátu a dal mu luštit problém a atmosférou změněných poměrů.“

Dále kritizuje to, že Klubíčko vyluští i nemyslitelné věci, „všechno ví, všechno zná, ... nikomu neporadí, naopak zlomyslně nechá chodit po špatných stopách, zkrátka – zprotivil jste se nám, Klubíčko!“¹²²

Dřevěná madonka (1962) je příběh, ve kterém detektiv Klubíčko vyšetřuje smrt kostelníka v úpické kapli a záhadné zmizení památky českého řezbářství, vzácné sošky, dřevěné madonky, z doby gotické. V tomto díle se Vachek nejvíce přiblížil úrovni svých předválečných detektivek, Klubíčko zde vystupuje i jako bibliofil, recitátor básní, průvodce dějinami umění...A na závěr přichází překvapující rozřešení. Tedy vše ve stylu zdařilé detektivky.¹²³

Příběh *Devatenáct klavírů* (1964) se odehrává těsně před Mnichovem, na Karlovarsku řadí henleinovci a česká policie musí některé případy „zamést“. V hotelu je však nalezen mrtvý muž, vážený německý hudební skladatel, a jeho klavír je úplně zničený. Případ vyšetřuje inspektor Tykač, ale henleinovci je znemožněn, proto nastupuje detektiv Klubíčko. Ukáže se, že někdo něco hledá v klavírech firmy Orfeus, jejíž majitel záhadně zmizel

---

¹²⁰ VACHEK, E.: *Zlá minuta, Okno, Dřevěná madonka*. Praha: Mladá fronta, 1962. str. 281

¹²¹ VACHEK, E.: *Černá hvězda*. Praha: Mladá fronta, 1959, str. 198

¹²² VAVŘÍK, Z.: Tajemství a pravda. *Literární noviny (II)*. 1959, roč. 8, č. 41, s. 2

¹²³ VACHEK, E.: *Zlá minuta, Okno, Dřevěná madonka*. Praha: Mladá fronta, 1962. str. 281

a podnik přešel do rukou fašistů. Klubičko zjistí, že všichni mají zájem o šperky, které výrobce ukryl ve dvou klavírech.¹²⁴

Literární noviny informují čtenáře: „*Karlovarská detektivka – Spisovatel Emil Vachek připadl v době léčebného pobytu v Karlových Varech na námět a napsal další detektivní román “19 klavírů“, s novou postavou detektiva.*“¹²⁵ Jako nová postava, je zřejmě myšleno, že osobnost Klubička se vyvíjí společně s dobou.

Toto dílo bylo opět zfilmováno v roce 2008.

Další případ detektiva Klubička ***Beraní dvůr*** (1964) se odehrává kdesi na Královéhradecku, kde došlo k dvojnásobné vraždě. Oběťmi se stal velkostatkář se svojí družkou. Vrah chtěl získat velkostatkářův pečlivě ukrytý majetek.¹²⁶

2.2.2 Další tvorba

A. Dokumentární dílo

Ve Vachkově tvorbě také zaujala důležité místo také první i druhá světová válka. Jeho novinářská činnost se jistě zasloužila o to, že v letech 1945 až 1947 vydal také osmidílný dokument ***Německá válka*** (názvy jednotlivých dílů: I. ***Hitlerovo tažení proti ČSR***, II. ***Válka počne v Praze***, III. ***Bleskové války začínají (Polsko)***, IV. ***Tři bleskové války (Norsko, Holandsko-Belgie-Francie a Balkán)***, V. ***Bitva o Anglii***, VI. ***Stalingrad***, VII. ***Amerika v boji***, VIII. ***Generální ofensiva (ústup z Ruska, boje v Itálii a na Balkáně)***), ve kterém se pokusil zachytit události druhé světové války v časovém sledu, jak se odehrávaly na všech evropských a afrických bojištích. Hodnotu díla tvoří bohatý dokumentární materiál a zajímavé vojenské i historické podklady.

Emil Vachek patří také mezi autory memoárové literatury. Významnou knihou týkající se jeho dětství a historie Hradce Králové jsou ***Vzpomínky na starý Hradec***. Kniha vyšla roku 1960 v rámci ediční řady Hradecké medailónky a má dvě části. První popisuje život a dílo autora, kterou sepsal Z. K. Slabý, a druhá část obsahuje vzpomínky na Hradec Králové od Emila Vachka.¹²⁷

---

¹²⁴ VACHEK, E.: *Devatenáct klavírů*. Praha: Melantrich, 1970. Str. 197

¹²⁵ Karlovarská detektivka. *Literární noviny (II)*. 1960, roč. 9, č. 36, s. 12

¹²⁶ VACHEK, E.: *Beraní dvůr*. Havlíčkův Brod: Východočeské nakladatelství, 1964, str. 144

¹²⁷ VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. str. 100

B. Tvorba pro mládež

První Vachkova kniha pro mládež *Ostromíři* vydaná v roce 1948, zůstala také pravděpodobně nedokončenou, protože autor v doslovu slibuje: „...vypíšu zbývající osudy *Ostromířů a jejich úkoly, vyznačené v této knize, jak nejdříve mi bude možné.*“¹²⁸ Dílo je dobrodružnou klukovskou beletrií, kde se skupinka chlapců a jednoho děvčete s odvahou pouští do boje s velkým oddílem Hitlerovy mládeže, který jako kobylky přepadne jejich městečko Březohrad (zde opět najdeme podobnost s Vachkovým Hradcem), zabere školu, hřiště i říčku. „*Ostromíři jsou prodchnuti vlastenectvím, čestností a vírou ve vítězství.*“¹²⁹

C. Dramatická tvorba

Kromě beletristických děl napsal Vachek také několik dramát. Některá díla byla napsána přímo jako dramata, jiná byla na dramata převedena z beletrie, ale také obráceně – z dramatického díla beletrie vznikla. Možná že k těmto převodům došlo právě pro Vachkovu zálibu přepracovávat svá díla?

a) divadelní hry

Autorovou dramatickou prvotinou je *Ubohý blázen*, hra o náboženském fanatismu, napsaná již roku 1922, premiéru měla roku 1923. Jedná se o zdramatizovanou novelu „Mary“, kde má americká dobrodružka znepravňující vliv na drobnou evropskou rodinu.¹³⁰

Veselohra o šesti obrazech *Lišák Stavinoha* (1928) vznikla dramatisací autorova úspěšného románu *Bidýlko* (1927) a pod tímto názvem byla vydána roku 1955.¹³¹

„Kdykoli vidím Lubomíra Lipského, pokaždé si vzpomenu, jak za mých mladých let hrál v divadle *Komedie Ferdu Stavinohu ve Vaší vlastní dramatisaci laskavě humoristického románu Bidýlko*....“¹³² vzpomíná Miloň Čepelka.

Hra o deseti obrazech *Krev nevolá o pomstu* byla napsána podle stejnojmenného Vachkova románu společně s Frankem Tetauerem, dramatikem a literárním kritikem. Drama bylo uvedeno v premiéře roku 1935 ve Vinohradském divadle v režii Jana Bora.

---

¹²⁸ VACHEK, E.: *Ostromíři*. Praha: Alois Hynek, 1948, str. 239

¹²⁹ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 30

¹³⁰ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 888

¹³¹ VACHEK, E.: *Lišák Stavinoha. Veselohra o šesti obrazech*. Praha: Sfinx, 1928. str. 100

¹³² ČEPELKA, M.: Opožděné dopisy. *Divadelní noviny (II)*, 2003, roč. 12, č. 4, s. 15

Úspěchu autor dosáhl roku 1936 hrou **Benedek**, v níž je líčen tragický osud neblahého generála Benedeka, vojevůdce z prusko-rakouské války roku 1866. Starý a nepřipravený vojevůdce se ujal velení v tažení, které skončilo katastrofálně u Hradce Králové. Generál na sebe vzal vinu i všech ostatních a byl tak dvorem krutě zavržen a zrazen.¹³³

„...drama o odpovědnosti, čestnosti, vděčnosti, nevděčnosti a o trestuhodném zneužívání věrnosti kvůli politice a vlastnímu prospěchu!“¹³⁴

Méně úspěšná byla veselohra o třech dějstvích z roku 1937 **Pec**, ve které se odehrává epizoda ze světové války. Mladá žena ruského mužíka svede českého zajatce, jehož jí úřad poslal na výpomocné práce.¹³⁵

Zpracováním starověké Petroniovy historiky je komedie o třech dějstvích **Věrná vdova** (1938, i premiéra). Matrona z Effesu, židovská vdova, neodolala svádění prvního římského vojáka.¹³⁶

Hra o třech jednáních **Prsten** (1942, i premiéra) byla uvedena v Prozatímním divadle v režii Jiřího Frejky. Zápletkou je ztráta vzácného drahého prstenu.

Vachkova první poválečná hra **Aféra** (1956, i premiéra) o známém Dreyfusově případu a Zolově statečnosti byla poprvé uvedena v Komorním divadle v Praze. Tato divadelní hra byla roku 1959 předlohou pro stejnojmenný román.

Miloň Čepelka popisuje svoji návštěvu na zkoušce hry: „A byl jsem v osmém nebi, když jste se nezdráhal...a pozval mě do mého oblíbeného Komorního divadla na jednu ze zkoušek Vaší tehdy nové hry *Aféra*. Když jsem tam přišel, dodnes cítím, jak vřele jste mi stiskl ruku a pak mě představil režiséru Bedřichu Vrbskému... A slyším herce Eduarda Dubského, jak opovržlivě říká o hlavním hrdinovi Emilu Zolovi, že to je člověk, který mlsá špínu jako dítě čokoládový bonbon. Moc se mi tahle Vaše hra tenkrát líbila.“¹³⁷

b) scénář

Napsal rovněž filmový scénář **Noc na Karlštejně** (1919), kde mu byla předlohou divadelní hra Jaroslava Vrchlického z roku 1884. Poprvé ji natočil, ještě jako němý film, ještě v roce 1919 režisér Olaf Larus Racek, který si ve filmu zahrál i jako purkrabí. Premiéra

¹³³ VACHEK, E., TETAUER, F.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1935. str. 98

¹³⁴ ČEPELKA, M.: Opožděné dopisy. *Divadelní noviny (II)*, 2003, roč. 12, č. 4, s. 15

¹³⁵ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 889

¹³⁶ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 889

¹³⁷ ČEPELKA, M.: Opožděné dopisy. *Divadelní noviny (II)*, 2003, roč. 12, č. 4, s. 15

proběhla 2. 1. 1920. Vachkův scénář je značně odlišný od Vrchlického. Snad je to způsobeno také tím, že film je němý.

Zde je mladá dvojice nucena přenocovat na hradě a ve snu se přenesou do doby císaře Karla IV: „Zamilovaní Jaroslav a Růženka jdou v doprovodu Růženčiny matky na Karlštejn. Marně se snaží matce utéct, až nakonec Jaroslav koupí poslední lístky na prohlídku hradu. Když matka doběhne, je hrad zavřený a probíhá už prohlídka. Jaroslav s Růženkou se při prohlídce opozdí a jsou nuceni na hradě přenocovat. Zdá se jim, že se ocitli ve 14. století a byli zatčeni hradní stráží. Když Petr Cyperský objevil, že na Karlštejně přenocovala žena, předvedl ji Karlu IV. Král rozhodl, že milence naoko potrestá a pak je nechá uprchnout. Při útěku je však Petr Cyperský dostihne a odveze k sobě. Stanou se jeho otroky. Jaroslav pracuje na poli, Růženka je v harému. Protože se oba protíví příkazům, dá je Petr svázat a v pytlí hodit do vody. Milenci se probudí ze strašného snu, ale právem se obávají, že setkání s matkou bude horší než celý sen. Za rok se na Karlštejn znovu vracejí, už po svatbě a s miminkem.“¹³⁸

---

¹³⁸ <http://www.fdb.cz/film/noc-na-karlstejne/26146>

3 ŽENA – LITERÁRNÍ POSTAVA V DÍLECH E. VACHKA

3.1 Literární postava ženy v první polovině 20. století

Literární postava je narativní konstrukt, který je subjektem děje. Postavy lze podle působení v rozvíjení děje členit na kladné, neutrální a záporné; podle sociálně psychologického hlediska na exemplární (příkladné), kompenzační a referenční; podle významu pro rozvoj děje na hlavní, vedlejší, epizodické a fiktivní (v ději samy nevystupují, pouze se o nich mluví); podle způsobu charakterizace na postavy-hypotézy a postavy-definice.¹³⁹

Pro prózu 20. století je typická postava vyznačující se subjektivitou a poetikou postavy-hypotézy: „*Jde o dvojníka, který vede zápas o svoji identitu. Celé dílo je tedy postaveno na hledání identity, resp. subjektivosti postavy. Dalším příkladem, kdy postava zůstává postavou-hypotézou, jsou ženské postavy s tajemstvím, kdy jejich tajemství není ani na konci příběhu rozluštěno. Známe jen hypotézy o dané postavě z úst jiných postav, které se pouze mohou domnívat, jaká je skutečná pravda o postavě.*“¹⁴⁰

Během celého století ale dochází ke střídání postavy-hypotézy a postavy-definice.

Na přelomu 19. a 20. století se stala otázka ženy jednou z klíčových sociálních a kulturních otázek. Téma ženy se stalo aktuálním tématem. Nejen muži-autoři, ale i ženy-autorky se věnovali tématu ženství a ve svých románech vytvořili řadu ženských postav. Dobrava Moldanová se ve svém Sborníku z mezinárodní konference Žena – jazyk - literatura zmiňuje:

*„Bojovný feminismus ani tehdy neslavil úspěchy a je zcela příznačné, že F. X. Šalda jako jeden z těch, který si vážně položil otázku žena a literatura, odmítl bojovné feministické umění, prosazující jednostrannou tezi, a zdůraznil kulturotvorné poslání píšících žen.“*¹⁴¹

F.X. Šalda předpokládal, že ženy-autorky českou literaturu obohatí svými ženskými postavami a svým ženským pohledem na život.

Česká literatura přelomu 19. a 20. století je právě bohatá pro to, že autoři a autorky se dokáží vzájemně doplňovat. Pohled muže-autora se vyznačuje logickým, hlubokým, a přesto nezaujatým přístupem ke světu. Ženský pohled je procítěnější, empatictější

¹³⁹ FOŘT, Bohumil. *Literární postava*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008., s.56

¹⁴⁰ HODROVÁ, D.: *Proměny subjektu 2*. Praha: ÚČSL AV ČR, 1994. s. 208

¹⁴¹ MOLDANOVÁ, D.: *Žena-jazyk-literatura: sborník z mezinárodní konference*. 1996, s.5

a vyznačuje se lepším porozuměním svému okolí. Dokáže postihnout psychiku postavy a více s ní soucítit.¹⁴²

Valdrová ve své studii uvádí, že „*literární hrdinky mohou být andělské ženy, které jsou ctnostné, skromné, naivní a nesobecké (archetypem se hodí k ctnostné Madoně), nebo se jedná o ženu, která může mít sexuální moc nad muži a nebrání se vyjadřovat své názory a požadavky.*“¹⁴³

Od konce 19. století můžeme vidět ženu v negativním ztvárnění, jako oběť společenských poměrů, poté přichází nové ztvárnění obrazu ženy, především v eroticko-sexuálním aspektu.

S příchodem 20. století přichází opovrhování ženami, které se vzeprou zažitým morálním normám, snaží se zařadit si život po svém. Pro ženské postavy tohoto období bylo téměř nemožné odejít z manželství nebo si vzít muže z jiné společenské vrstvy, stát se svobodnou matkou.

3.2 Typologie ženských hrdinek

Ženských postav najdeme v literatuře velké množství a každou z nich můžeme podat různými způsoby. Rozdělit ženské postavy do určitých kategorií je dost obtížné.

Od středověku až do 20. století bylo ženství hodnoceno ve znamení dvou pohledů. Každý tento pohled reprezentuje významná žena. Na jedné straně stojí biblická Eva, která je považována za bytost druhotnou a nemravnou. Na straně druhé kult Panny Marie, která přizívuje trvalou úctu k panenství a mateřství.

Podle nich můžeme rozlišovat typ mateřský a typ milostný. Mateřský typ je reprezentován ženou-matkou, která představuje domov, pohodu, materiální zajištění, lásku a bezpečí.

Naopak milostný typ je upřednostňován rolí ženy jako partnerky, milenky, manželky.

Ženské postavy jsou dále rozděleny podle role, kterou hrají v příběhu a podle vztahu k mužům, k dětem a ostatním ženským postavám.¹⁴⁴

Tomáš Heřman uvádí typ uzavřené hrdinky, tj. „*hrdinka, která je hluboce poznamenaná a trpí. Je zde kladen důraz na psychologii postavy. Její psychická stránka je poznamenaná nějakou negativní zkušeností s osobou opačného pohlaví. Tato hrdinka však nejčastěji bojuje sama se sebou (se svými city, rozhodnutími), často je sama sobě překážkou*

---

¹⁴² JELÍNEK, M.: Existuje obecný styl ženský a mužský? In *Žena – jazyk – literatura, sborník z mezinárodní konference*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta UJEP, 1996. s. 78-81

¹⁴³ VALDROVÁ, Jana: *Gender a společnost*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006.

¹⁴⁴ KOLÁROVÁ, Jaromíra: *Pouť za ženskou hrdinkou*. Praha: Československý spisovatel, 1990. 96

k dosažení svých cílů, je to nevyrovnaná hrdinka, která má podíl na svých vlastních problémech.“¹⁴⁵

3.3 Žena – literární postava v dílech Emila Vachka

Tvorba postavy- ženy v dílech Emila Vachka je přímo v souladu s charakteristikou tehdejších románových ženských postav. Jeho literární ženy se nevyskytují jen v řadě „vedlejších postav“, ale najdeme je i jako hlavní hrdinky některých jeho románů. Patří k nim například **Flora** z románové trilogie *Chám Dynybyl* z let 1926-1931, **Marula** z románu *Žebrácká láska* (1934) a **Micka** z *Života na splátky* (1936).

Vachkovy ženy jsou matkami, manželkami, milenkami, sestrami, dcerami, přítelkyněmi či sokyněmi usilujícími o téhož muže, atd. Mnohdy splňuje více těchto rolí jedna ženská postava. Běžnými pozicemi autorových hrdinek je jejich postavení v rodině, společnosti i mezilidských vztazích. A nebyl by to ani Vachek, aby se v jeho tvorbě nevyskytoval nástin erotiky, proto v dílech najdeme nejvíce ženy-manželky, ale nejčastěji ženy-milenky.

3.3.1 Žena – milenka

Literární postavy žen-milenek jsou ve Vachkových dílech různé. Liší se nejen svým věkem, vzhledem, postavením ve společnosti, ale i názory na svět, charakterem či pohledem na život. Proto mezi milenkami najdeme prostitutky, snoubenky i ženy či dívky, hledající lásku a vážný vztah nebo „jen manžela“. Tyto ženy si umí s mužem jen hrát, ale také se dostávají do situací, kdy si muž hraje s nimi, dokáží o muže bojovat, ať už se sokyní nebo s rodinou. Ne vždy však vyhrávají...

3.3.1.1 Chám Dynybyl (1926-1931) - FLORA, ANDĚLA A BARBORA

Flora, hlavní hrdinka z románové trilogie *Chám Dynybyl* (1926-1931) byla krásná, štíhlá, snědá, ráda se oblékala jako muž „*a kouřila cigaretu, neboť ráda dělala věci, jež se neslušely mladým dámám*“.¹⁴⁶

Flora je hlavní postavou hlavně v první části trilogie, v dalších dílech figuruje jen v některých kapitolách.

¹⁴⁵ HEŘMAN, T.: Současné ženské hrdinky a nastupující klišé. In *Labyrint ženského literárního světa. Sborník z konference pořádané Literární akademii 15.-16. února 2007*. Praha: Literární akademie, 2007. s. 210-215

¹⁴⁶ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 7

Jak již napovídá její jméno, pochází z bohaté a vysoce postavené rodiny. Její otec je proslulým zemským advokátem. Flora je jedinou dcerou, velice zhýčkanou, ale kultivovanou.

Přitahuje ji krása a pudová sexualita, ale je zvyklá mít i v lásce poslední slovo. Ráda dělá věci, které by „mladá dáma“ dělat neměla, například kouří, nosí pánské oblečení. Užívá si života, ale v koutku duše touží poznat opravdovou lásku.

Její první vztah se jí zdá vyhovující, protože partner je hezký, dobře tančí a hlavně se přizpůsobuje jejím požadavkům, i když se často musí ovládat. Flora se rozhodla vdát pouze proto, že toužila po koupi Červené zahrady, kde mohla žít podle tehdejší morálky jen s manželem. Myslela si, že její rozhodnutí pro manželství je správné, i když Jiřího nemiluje, ale byl její první láskou a znala ho téměř od dětství. Ano, jednala správně podle společenské etiky, ale brzy pochopila, že tato mravnost neradí vždy správně. Oddělené ložnice, manželovo přizpůsobování bez prosazování vlastních názorů a jeho milenky ji dělaly nešťastnou. Tento vztah odpovídá tehdejší době, kdy žena je vlastníci velkého majetku.

Opravdová pudová sexualita se ve Floře probudila, až poznala Dynybyla. Takovou živelnou sexuální lásku nikdy nezažila. Myslela si, že toto je opravdová láska. Dynybyl si však na ni začal dělat nároky a chtěl po ní, aby se mu přizpůsobovala. Tak postupně zjistila, že to není opravdový vztah a poznala, že Dynybyl s ní jedná téměř tak, jako ona jednala s Jiřím. Se kterým se rozvedla. Její sexuální pudy se vytratily a po narození syna svoji roli milenky úplně zavrhl a stala se „pouze“ matkou.

Tento vztah založený pouze na mileneckých erotických choutkách neměl od začátku budoucnost hlavně proto, že se jednalo o úplně protikladné jedince. Dravý bezohledný muž z venkovské spodiny s nízkou inteligencí a výstřední inteligentní dáma nevěrná svému prvnímu muži, je absolutně proti tehdejší morálce, která z tohoto přestupku viní především ženu.

Autor zde nastínil vývoj ženy – Flory - v jejích hodnotovém měřítku.

Anděla je další ženská postava z této trilogie. Je to žena z chudiny, která zde zastupuje pro tehdejší morálku úplného vyvrhela společnosti, protože je vdaná, žije s přítelem a stane se milenkou Dynybyla.

Anděla je mladá žena, krásných fyzických tvarů, které v té době odpovídaly tvorbám holandských mistrů. Její inteligence je nízká, podobná Dynybylovi. Povahově je stejná jako ženy tehdejší doby: podřízená muži, tichá, poslušná, pracovitá. Podle toho také žila. Její manžel ji prodával jako prostitutku, aby měl peníze na alkohol a ona poslouchala i proti své

vůli. Hora si ji od manžela koupil, protože nesnesl pohled na její trápení, ale to se tehdejšími mravům také vymyká.

Anděla do té doby, než poznala Dynybyla, byla vždy milenkou jen z povinnosti, bez lásky. Dravý Dynybyl v ní vyvolal nejen sexuální pudy, které doposud neznala, ale i lásku, jež jí byla dosud také cizí.

Kdyby byl jejich vztah spojen manželstvím, byl by morálně úplně ideální. Oba pocházejí ze stejných kruhů (chudoby) a rozumějí si ve všem. Bohužel tomu tak není, protože oba partneři mají svá manželství a spolu syna.

V životě Dynybyla se objevuje ještě jedna žena. Je to **Barbora**, mladá, primitivní eroticky sebevědomá samice s nádhernou postavou. Pochází z chudých poměrů a je vdaná za obyčejného kočího, kterého vůbec nemiluje. Není totiž vůbec schopna lásky. Své milence má jen pro své svědomí a pocit nadvlády nad muži.

V době, kdy se setkává s Dynyblem, je jejím milencem správce statku. Barbora dělá vše pro to, aby Dynybyla svedla. Toho ale jiné ženy vůbec nezajímají, miluje Andělu. Když zjistila, že on má vlastně ženy dvě, chce ho pro sebe získat ještě víc. Potřebovala si dokázat, že je krásná a svůdná. Po dlouhém erotickém svádění se mu začala vyhýbat, což na Dynybyla zapůsobilo a on podlehl. Strašně se trápí a už ji odmítá, nechce ubližovat Anděle. Barbořino sebevědomí nebylo ještě nikdy poníženo, proto se mstí. Zabije Andělu a postará se o to, že je popraven Dynybyl.

Barbora není jen vyvrhelem tehdejší doby, dnes by byla hodnocena stejně.

„Chám Dynybyl byl ve své době vysoce hodnocenou románovou trilogií...V knize jsou kombinovány naturalistické a sentimentální motivy a vyvrcholila zde erotizující linie Vachkovy tvorby... Inspirací pro trilogii byly vlastní prožitky autora. Nebylo tajemstvím, že Emil Vachek prožíval při pobytu v Bělohradě celou řadu dobrodružství s místními paními...“¹⁴⁷

Průběh vztahů

V první části **Červená zahrada** (1926) byl **Flořinou** první láskou **Jiří**, který ji zaujal tím, že „*krásně tančil, byl hezký, měl sladké modré oči, milostné rty (chvěla se touhou líbat*

---

¹⁴⁷ VACEK, J.: Emil Vachek. *Bělohradské listy*. 2013, roč. 8, č. 1, s. 7

*je, kdykoli se na ně podívala).... Byl štíhlý a pružný jako ona, ... úžasně tančil dlouhými kroky, pak se vznesl na špičkách a unášel ji s sebou do výše, kde se jí zatočila hlava“.*¹⁴⁸

Flora nikdy neuvažovala, zda se k ní hodí nebo ne, chtěla ho mít, byla k němu puzena, bavilo ji, jak se podřizuje jejím rozmarům, jak v sobě utajuje hněv.

*„Rozpouštěla se v jeho polibcích; ale snad by jednoho dne shledala i ona, že Jiří je skutečně jen „človíček“, bezvýznamná, hezká, prázdná hlava, avšak dráždila ji tvrdošijnost, s níž se její otec proti němu stavěl, dráždilo ji, jak ho nechce přijmout do svého důstojného a bohatého okruhu proslulého zemského advokáta.“*¹⁴⁹

Své manželství s Jiřím si u otce „vydupala“, ani ne z lásky k Jiřímu, ale hlavně proto, že chtěla žít na Červené zahradě s Červeným domem. Věděla, že to se jí splní jen jako vdané paní. Flora se sžila s Červenou zahradou i lidmi v ní.

Jiří s ničím nesouhlasil, ale jen mlčel nebo ustupoval, žil si svůj život, odjížděl do města nebo k milence.

Jednou se u zahrady na lomu objevil Dynybyl. Chtěl se zeptat na práci zahradníka a zkrátit si cestu přes skálu.

*„Co podnikl, ...mohl dokázat jen Dynybyl, úžasně silný a přes svou velkou váhu pružný a zkušený v lezení. Vedle toho byl i lehkomyšlný. A tak poslav děvčatům do zahrady polibky, počal zase slézat.“*¹⁵⁰

Zřítíl se ze skály, ale měl naštěstí jen zlomenou nohu. Flora ho nechala v zahradě, než se vyléčí a nakonec zde zůstal jako zahradník. Všechna děvčata ho obdivovala a milovala.

Jeho milenkou se stala Mária, i když ji nikdy neměl rád. Zjistil, že ho přitahuje Flora a chce ji svést, proto se s Márií rozešel.

*„Dynybyl nebyl nic jiného než mladý, veselý člověk, lehkomyšlný, dobré rasy. Byl z plnokrevných živočichů, kterým vyskakují jiskry z kožichu... K Floře se choval velmi uctivě, ...avšak nezdálo se, že by pozbýval chuti vysmívat se jí očima.“*¹⁵¹

Floru učarovalo, že se našel někdo, kdo je ochoten říkat jí svůj názor nebo protestovat. To u Jiřího neznala.

„Potom, jednou večer, ...sedla si vedle Dynybyla a jemu se rozbušilo srdce... Ona mu beze slova položila hlavu na prsa...chtěl si ji odnésti do skleníku, ale přiměla ho, aby si ji vzal

---

¹⁴⁸ VACHEK, E.: Červená zahrada. Praha: Sfinx, 1937. s.13

¹⁴⁹ VACHEK, E.: Červená zahrada. Praha: Sfinx, 1937. s. 13

¹⁵⁰ VACHEK, E.: Červená zahrada. Praha: Sfinx, 1937. s. 29

¹⁵¹ VACHEK, E.: Červená zahrada. Praha: Sfinx, 1937. s. 37

pod hvězdami. Myslíla na to celý týden, ...že Dynybyl je na svém místě v zahradě... Nikdy, nikdy v životě nebyla tak šťastna jako v tuto sprostou chvíli. ¹⁵²

Když za ním druhý večer nepřišla, vešel zuřící Dynybyl do jejího pokoje. Flora ho vykázala ven, ale on „*udeřil rukou do stolku... a křičí, že není korouhvička na střeše, která se točí, jak milostpaní poroučí... blázne, řekla mu skoro odevzdaně, byla jsem zvědava, jsi-li opravdu chám nebo divoch.*“ ¹⁵³

Dynybyl si dělal na Floru stále větší nároky, začíná jí mluvit do hospodaření a vůbec se mu nelíbí, že musí sloužit i Jiřímu. Tak poznala, že Dynybyl je nepříjemný a nevzdělaný člověk, a že s ním udělala chybu. Když ještě zjistila, že dělá drobné krádeže, nabídla mu peníze na pozemky a na svatbu s Márinkou. Pozemky si koupil, ale Márinku odmítl. Dobře hospodáří na svém, ale zároveň pořád pracuje v Červené zahradě.

Flora se rozvedla s Jiřím, protože se jí má narodit Dynybylův syn Luis. Když Dynybyl zjistil, že syn je jeho, činí si na něj nároky a obrací se na Floru: „*Napálila jste mne, co se týče lásky, a teď mě chcete napálit, i co se týče dítěte.*“ ¹⁵⁴

Ta však nechce ani slyšet: „*Dynybyle, žena je na světě sama sebou užitečná... A s vámi muži je to za jistých okolností stejné. Můžete co nejnadhěji prokázat ženě největší dobro. Ale pak vás už není zapotřebí. A tak tímto prostým způsobem jsem i já došla svého*“ ¹⁵⁵

Dynybyl se nenamáhá dalšími pokusy o Floru, ale přemýšlí, jak se jí pomstít.

Jednou jí přišel nabídnout společné obchody. Oba popíjejí víno, mluví o starých časech, Luisovi a Flora se snaží pít málo...

„- *Ach ne, hošíčku, blábolila, mezi námi je konec. Jsem mrtvá sopka.*

- *Jenže se ti chce spinkat, řekl s velkou něžností. Pojd', donesu tě do postýlky.*

Tenkrát se Flora probudila pod živým tlakem fyzické tísně. Když se jí podařilo otevřít oči, spatřila nejneuvěřitelnější skutečnost. Vedle ní ležel Dynybyl...“ ¹⁵⁶

Ten ráno tvrdil, že se včera domluvili, že se mají ještě rádi, ale Flora nechce ani slyšet, slibuje, že přistoupí na všechny jeho podmínky, ale aby odešel. Dynybyl odmítl a zoufalá Flora sáhla po revolveru.

„*Ale nepohnul se a nezavřel oči, jeho pohled byl přímo vyzývavě upřen na Floru. Prál si, aby byl zabit, když se na něj všechno zřítilo... Když Flora stiskla spoušť... smrt minula Dynybyla o vlasek... zatmělo se mu před očima... cítil, že znovu omdlí a zemře. Posledními*

¹⁵² VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 45

¹⁵³ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 47

¹⁵⁴ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 55

¹⁵⁵ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 56

¹⁵⁶ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 68

silami ji k sobě přivinul jako tehdy a potom zavřel oči. Ale slyšel docela zřetelně, jak Flora šeptá: Dynybyle, Dynybyle, Dynybyle, neumírej.“¹⁵⁷

Všichni v Červené zahradě jsou zoufalí, ošetřují Dynybyla, ale někdo pronel, že je třeba zavolat policii. „*Tu otevřel Dynybyl ústa. Ale shledal, že je podivně sláb...bylo ho sotva slyšet: Nevolejte strážníky...Floro...sám jsem se postřelil. Hrál jsem si s tím...Potom opravdu omdlel.*“¹⁵⁸

Flora se o Dynybyla poctivě starala, on často předstíral spánek nebo se ptal na Lojzicka. Později ho vozila na jeho pozemek, a on se chtěl opět zabydlet ve svém domečku a jen sledoval její reakce.

Po dokonalém uzdravení se „*záměr Dynybylův podobal hře na jediné, do krajnosti napjaté struně*“.¹⁵⁹

Flora přišla Dynybylovi říci, že schvaluje konec jejich historiky odstěhováním do svého domku, ale že by mu ráda poskytla finance, aby mohl začít úplně jinde. Dynybyl byl zoufalý, ale „*viděl, že je tak rozechvěna, jako by měla co chvíli padnout do mdlob... A tu mu svitlo: hra se vyvíjela dále*“.¹⁶⁰

Slíbil jí, že udělá, jak si Flora přeje a té to opět vyrazilo dech. Ráno se sbalil a poslal po Horovi Floře balíček. Ve vile se strhl poprask. Dynybyl chvíli posečkal a vydal se také do vily, vešel do Flořiných dveří.

„*Světlice byly prázdná, Ale tu se něco pohnulo ve výklenku, kde bylo lůžko pod nebesy. Chvějící se ruka odhrnula záclony. Pak se ozval výkřik a Flora pustila Luise, kterého se držela křečovitě, a vrhla se na Dynybyla... zašeptal něžně: Ne Floro, přece jsem to nedokázal, abych odešel bez rozloučení...*“¹⁶¹

Tato milenecká láska končí manželstvím, ale není šťastné, rozpadá se. Flora během soužití v tomto vztahu často srovnává prostoduchého Dynybyla, který myslí jen na peníze, bohatství a milenku, s Jiřím...

V **Červené zahradě** je další žena-milenka, pocházející z chudých poměrů, **Anděla**. Přivedl si ji správce Hora, ale nemohli se vzít, protože Anděla je již vdaná.

---

¹⁵⁷ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 70

¹⁵⁸ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 72

¹⁵⁹ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 83

¹⁶⁰ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 85

¹⁶¹ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 92

„...je přímo krásná. Má tělo, jak je malovali staří holandské mistři. A tak výraznou hlavu cikánky, ...ale ještě zvláštnější je, že v povaze nemá pranic z toho, čemu by nasvědčovala její tvář. Je to nejtišší a nejhodnější osoba...“¹⁶²

Když se potkala s Dynybylem, jejich pohledy se zkřížily... on se ptal, kdy se budou s Horou brát, ale Anděla se rozplakala, že je vdaná a její muž je zlý opilec a kriminálník, který ji prodával jako děvku.

„Neplačte, řekl drsně, ... Náhle ji chtivě zvedl ze židle a nebyl tím méně ohromen než ona sama. Spustila dlaně a pohleděla na něho s takovým úžasem a strachem, že ji nepolíbil, ačkoliv chtěl.“

Když odešel – vlastně utekl- Anděla přistoupila s velkou opatrností po špičkách k oknu a dívala se dlouho za ním, až zmizel ve vile.“¹⁶³

Dlouho se jeden druhému vyhýbali, ale Flora ji povolávala do vily na výpomoc.

Jednou se z baráčku Hory a Anděly ozval hrozný řev. Její muž je tam oba bil. Anděla, prostovlasá a potrhaná křičela, že je Hora snad mrtev a klečela před Dynybylem, aby šel pomoci.

„mnoho let se nerval, ale když viděl, že ten muž bije Andělu, pocítil, že ho musí zabít. Jednou ranou své strašné tlapy ho srazil k zemi...opilec se zvedl, a když se vrhal na Dynybyla, bylo vidět, že se mu něco blyští v hrsti. Anděla strašně vykřikla, ale...Dynybyl hmátl po chlapově pravici a snad mu ji rozmáčkl.“¹⁶⁴

Dynybyl zvedl nůž, ale tentokrát křičela Flora a karabáčem mu v poslední chvíli srazila ruku, aby zabránila vraždě. Dynybyl se chvěl v jejím náručí, odkopl nůž a setřásl ze sebe Floru. Anděla a Dynybyl se po této scéně vzájemně vyhýbají ještě více. On se snažil více věnovat obchodu, ale ten se mu nevydařil, což se na jeho osobě značně podepsalo. Ztratil snad vše dobré, co mu ještě zbylo, nyní to byl jen *„přísný a k nevíře nízce , špinavě lakotný hospodář, utrhuující každému z jeho podílu,.. na služném, ...na mzdě.“¹⁶⁵*

Jeho roztržky s Florou byly stále horší, a ona jím stále více pohrdá.

Dynybyl chtěl svést Mářinku, která ho stále miluje, ale nakonec ji odstrčil, pořád má v hlavě Andělu i Floru. Mářinka mu zase začala nadbíhat, ale on před ní utíká. Jednou večer, když ji zas zahlédl, raději vstoupil k Horovi.

Anděla byla doma sama, tak Dynybyl raději odchází, a ona jde za ním zavřít.

---

¹⁶² VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 145

¹⁶³ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 144

¹⁶⁴ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 147

¹⁶⁵ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 151

„Sínka byla malá a tmavá. Dotkla se ho trochu tělem, a tato nepatrná jiskra je podpálila... Obrátil se a sevřel ji a hned ji počal líbat. Chvilí mu ležela v náručí jako mrtvá, ale pak ucítil, že mu vrátila polibek.“¹⁶⁶

Probudili se v hluboké noci, Dynybyl se odtrhl od jejího těla a chtěl odejít. Ona jej však stydlivě opět objala.

„Co by bylo na mně, řekl, miloval bych tě bez ustání, až bych umřel, protože jsem ještě nikdy neměl takovou ženu, jako jsi ty. My jsme si byli určeni. Ano, Pepo, řekla.

...jak je to všechno zmatené. Ted' máš vlastně tři muže a já mám dvě ženy...ještě odpoledne jsem byl počestný člověk. Když mě něco kousalo, ...říkal jsem si: Dynybyle, ty jsi hospodář, ty máš ženu, která pro tebe vyhnala svého prvního muže, Dynybyle, tohle jí nikdy nesmíš udělat. A přece ses mě dotkla a já jsem již vše zapomněl. Až půjdu od tebe, nebudu si říkat: To se nesmí opakovat...protože vím, že mně tvé bílé tělo už nikdy nedá pokoje.“¹⁶⁷

Když ji pohladil po celém těle, vzepjala se a řekla: „*Vím, že jsem nestydatá, ale jak je Bůh nade mnou, je to dnes poprvé, co jsem nestydatá. .. Víš, měla jsem muže a nyní Horu...Ti mně chtěli a já jsem tedy byla jejich... Ten můj přišel až třetí.“¹⁶⁸*

Dynybyl měl výčitky svědomí, když uléhal vedle Flory, ale omlouval to tím, že se dlouho zdržoval žen. Své pocity vyřešil tak, že si nechal přestěhovat postel do svého kabinetu, ale toho večera však nikam nešel.

Anděla šla ráno poklízet a Dynybyl jí pošeptal, že večer přijde. Když se přiblížil k domku, viděl, že ona jej nedočkavě vyhlíží před domkem. Chtěl déle pozorovat ženu, která na něj čeká, proto se schoval za strom, ale když se opět hnul, zjistil, že zhaslo světlo v ložnici jeho ženy a tak byl nucen se vrátit. Báł se ženina okna jak svítícího, tmavého, otevřeného, tak zavřeného. Až desátého dne překonal svůj strach a vydal se k Horovi. Byla tam jen Anděla, která ho hned objímala.

„Proč jsi nechal na sebe tak dlouho čekat? ...Její prsa, břicho, nohy, přisáté k němu, se propalovaly jeho tělem...a co se jeho týkalo, mohli mu rozkrást celou zahradu a mohla všechna okna svítit... Sevřel ji jako vlk a tlačil ji před sebou, až utonuli v rozkoši, níž zapomenuli na všechno.“¹⁶⁹

Stalo se, že se vrátil Hora. Neslyšeli ho, až sáhl na kliku. Hora rozsvítil, byl k nim obrácen zády. Asi po pěti minutách se otočil k posteli a uviděl je. Hora s Dynybylem

---

¹⁶⁶ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 161

¹⁶⁷ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 161

¹⁶⁸ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 162

¹⁶⁹ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 173

se o Andělu začali hádat, ale Dynybyl nakonec vyzval Andělu, ať se rozhodne sama. Ta by velice ráda vše Horovi vysvětlila a řekla mu, že si ho váží, jenže jazyk ji neposlouchal. Když uviděla, že se Dynybyl začal chvět, „*tu se tedy k němu vrhla tak divoce, že z ní spadlo prostěradlo a stulila se nahá do jeho náruče. Tím napětí opadlo a osud otevřel cestu, kterou přichystal. Ti dva, srostlí v jeden celek, viděli, jak se Hora pohnul...*“¹⁷⁰

Hora odešel a všem, i Floře, bylo řečeno, že byl přistižen při krádeži. Ta však od něj dostala dopis o Anděle a Dynybylovi, který vše zapřel a začal se k ní chovat nezvykle něžně. Flora se však později přesvědčila o pravdě a odešla z Červené zahrady...

Ve druhém díle *Svatá* (1929), pokračuje již obyčejné soužití Anděly i Dynybyla, kteří mají spolu syna Jozku. Floře se podařilo Dynybyla vystěhovat z Červené zahrady.

Další milenkou této trilogie je ve třetím díle *Dvanácti hlasy ano* (1931) **Barbora**. Je to primitivní eroticky sebevědomá samice, která je vdaná za kočího Plačku, ale je milenkou správce statku Češpivy.

Její milencem se stal opět Dynybyl, který žil s Andělou na dalším Flořině statku. Češpiva si všiml, že Barbora neustále sleduje Dynybyla a hlavně jeho krásné husté vlasy, „*které by tak ráda pomuchlala*“.¹⁷¹

Dynybyl sledoval, že: „*od té doby, co sem připutoval z Prahy, ta žena se otírala o něho ve všech možných i nemožných chvílích, tančila před ním na svých krásných nohou jako baletka, a byl-li vítr, mohl si býti jist, že ji potká, jak půjde proti němu, aby viděl její vysoustruhovaná stehna a prsa.*“¹⁷²

On se však momentálně o ženy nezajímal, přímo je nenáviděl.

Barbora však velmi žárlí na Andělu a ještě více je vylekaná, když se na statku objevila Flora. Snaží se hrát, že o Dynybyla již nestojí a situace se obrátila. Dynybyl obrátil pozornost na ni, proto začal navštěvovat jejího nemocného manžela, aby ji viděl.

„*Co se přede mnou nakroutila zadkem a teď dělá svatou.*“¹⁷³

Dynybyl byl stále zhavější, „*a ona se mu vyhýbala, a ač jí to stálo velké namáhání a ač její tělo při tom úpělo, vydržela a odolávala všem jeho svodům*“.¹⁷⁴

Když viděla, že už je z jejího chování unavený, počkala si na něj v kůlně. Chtěla po něm, aby po rozvodu s Florou opustil Andělu, on to slíbil, ale naopak po ní chtěl, aby i ona opustila manžela.

---

¹⁷⁰ VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. s. 173

¹⁷¹ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 13

¹⁷² VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 30

¹⁷³ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 75

¹⁷⁴ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 75

„Barbora vzala kůl, ...dala jej pod paži, do druhé ruky vzala lucernu a chtěla odejít. Tak se stala bezbranná, a to právě zamýšlela. Sotva došla k Dynybylovi, uchopil ji tak silně, že ji div nerozdrtil... on ji mlčky položil ruce na její dmoucí prsa. V tu chvíli zeslábla jako novorozeně...“¹⁷⁵

„Když odcházela, po objetí mu řekla, že odejdou od svých partnerů a půjdou spolu do světa. Ano, ano, mružel Dynybyl, ale s nechutí, neboť dosáhnuv svého, stál o ni již méně.“¹⁷⁶

Scházeli se v háječku v opuštěné boudě, kde na něj vždy žhavě čekala. Nikdy se nestalo, že by Dynybyl přišel jako první, moc za ní nespěchal. Správce, který tušil, že se mu jeho milenka schází s Dynybylem, ho poslal do Prahy za Florou. Když se to Barbora dozvěděla, začala opět velmi žárlit a měli spolu takovou roztržku, že Dynybyl se rozhodl, že už se s ní scházet nebude.

Po jeho návratu z Prahy je Barbořin muž v nemocnici. Dynybyl ji svezl povozem za ním na návštěvu a ona ho po jeho dlouhém odolávání opět svedla.

„...když po silnici dlouho nikdo nejel, vklouzla zese Dynybylovi na kozlík a počala ho hladově líbat. Dynybyl ztratil hlavu...a v tom se udála nehoda. Právě když byli v nejlepším, vynořil se na silnici poštovní poslíček, který měl na starosti také jejich ves. Vycenil zuby a vykřikl: dobrou zábavu ve dvou!“¹⁷⁷

Barbora byla docela šťastná, protože když je někdo viděl, bude jí Dynybyl patřit. Tato zpráva způsobila poprask, Dynybyl s Andělou odešli k Floře, Barbořin muž po této zprávě zemřel a ona se vypravila hledat Dynybyla. Když ji odmítl, vymyslela pomstu. Andělu vylákala na tenký led rybníka s tím, že ji tam volá Dynybyl. Ta se tam pod ledem utopila a z vraždy byl křivě obviněn Dynybyl, který nakonec skončil na popravišti...

3.3.1.2 Parazit (1930) - LINDA

Román *Parazit* (1930) má erotický nádech, ženou-milenkou je zde postava kurtizány **Lindy (Máři, Mary)**, která si vždy potrpěla na eleganci a říkala o sobě, že je tanečnice. Stává se milenkou hlavního hrdiny Senta (Rudy).

Linda je mladá, krásná žena, která žije dva životy. Její první život připomíná obyčejné děvče, které se pohybuje a obléká jako jiné dívky. Jejím druhým životem je život kurtizány. Tak začala žít jako mladé děvče, pocházející z nejhudších částí Prahy. Při hledání první práce se seznámila s cizincem, který ji začal vydržovat a platí jí, i když žije v cizině. Protože

¹⁷⁵ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 76

¹⁷⁶ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 77

¹⁷⁷ VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. s. 142

nenávidí chudobu a tehdejší mokrý byt u rodičů, je ochotna se dát na dráhu kurtizány. Stala se z ní necitelná žena, která miluje jen sama sebe a peníze.

Chodí do drahých podniků, stravuje se v lepších restauracích, vede noční život a vstává v poledne. Udržuje milenecký vztah se starým ředitelem banky. Neodolává ani mladému tělu Rudy, kterého nechala ve svém luxusním bytě. Ten je do ní úplně zbláznění a nabízí jí manželství, protože chce žít podle mravů společnosti, která zakazuje jejich společný život v jednom bytě bez manželství. Ona odmítá, protože neví co je láska a nechce se vzdát bohatství prostitutky.

Ruda nechce být vydržován, chce se živit sám, proto odchází. Linda ho nachází po několika měsících hrozně nemocného v chudobě. Tak si uvědomila, že bez něj nemůže žít, že ho vlastně miluje a po jeho uzdravení se oba vzdávají svých minulých snů a odcházejí do nových začátků.

Linda je na počátku a na konci díla dívkou, která nevybočuje ze společnosti. K tomu, aby se vrátila k normálnímu životu, jí pomohla láska Rudyho, která byla tak silná, že byl ochoten se vzdát své kariéry i přes vše, co o ní věděl a tím napravil její život.

Vztah byl opět nerovnoměrný, ona bohatá, nevzdělaná a on chudý, vzdělaný žurnalista, ale cestu k sobě našli.

„V počátcích nepřímocaráho děje, v němž jsou postupně odhalovány roušky, zastírající pravý život hrdinovy milenky Lindy, jde o nerovnoměrný vztah dra Senta a rozkošnické kurtizány.“¹⁷⁸

„V hrdinově milence je pak zachycen typ světáckého ženství“¹⁷⁹

Průběh vztahu

Jiří, nepříjemný suverénní mladý muž, kterého milovala ji „daroval“ svému bývalému spolubydlícímu Svatopluku Sentovi (Rudymu), který ji již dlouho miluje a říká jí místo Máří Linduško. Vůbec nic o ní neví, myslí si, že je to obyčejná chudá dívka.

Když se Mary dověděla, že ji její Jiří daroval, je zoufalá a utíká. Sent ji raději sleduje, protože má o ni strach. Na nábřeží byl ochotný skočit pro její klobouček do řeky, i když bylo chladno.

„...podívala se na mne a ač se ještě mračila,...její paže se vymrštily a objaly krk toho velblouda. Potom mne políbila. Nebylo to poprvé, že mne žena políbila, ale bylo to poprvé, že jsem měl při tom pocit zmirání. Mé rty, stisknuty jejími, pukly a vydaly sten. To ji vzrušilo,

¹⁷⁸ SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. s. 26

¹⁷⁹ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 885

přitiskla se ke mně... Ale byla to láska jepičí... Nebylo to více než polaskání dvou trosečníků...¹⁸⁰

Linda zjistila, že Rudy, jak mu začala říkat, nemá kam jít, takže ho vzala k sobě. Sent byl překvapený: „Nevěděl jsem, že jste tak bohatá. Podívala se na mne zuřivě a upadla do rozpaků. Sklonila se rychle nad turecký stolek a vzala si cigaretu, kterou si nasadila do velmi dlouhé špičky... Její oči...byly teple modré s opálovým násvitem... Ano, mám něco peněz...po rodičích..¹⁸¹

Dala mu svoje pyžamo, zahřívala ho alkoholem a dala mu polštářky a kožešiny pro zahřátí. Pak zmizela někam do své ložnice. Rudy ráno našel na prahu vzkaz, který mu zakazoval někam odejít. Dveře byly zamčené a bez klíče, musel tedy počkat. Až se Linda probudila, chtěla po Rudovi, aby zůstal. Jemu se to nelíbí, protože si myslí, že zůstanou-li muž a děvče pod jednou střechou, tak se milují.

„Vy mne přece milujete! - Ale vy nemilujete mne!... -Nemohlo by vám stačit, že jste mi hrozně milý? Že jsem se do vás trošičku zamilovala a že pomocí boží doufám, že se do vás zamiluji až na smrt?¹⁸²

Linda ho učila pohybovat se v lepší společnosti a utrácí s ním spoustu peněz. Sama se po večerech potuluje a on na ni čeká třeba do rána. Lindě se to nelíbí, ale jednou mu řekla, aby na ni večer čekal. Kdyby věděl, co ho čeká, čekal by třeba rok.

„Když nadešlo jitro a já jsem viděl, že ležím vedle ní, která byla nyní mým druhým tělem, mým lepším doplňkem, pocítil jsem, co je to býti proniknut smrtelnou láskou a neomezenou vášní.¹⁸³

Rudy je do ní tak zamilován, že jí nabízí manželství. „Letmý pohled na Lindu, na její eroticky kultivovanou osobnost a na její zvyky garsonky, mi měl stačiti, aby mi dal na vědomí, jak jsem byl směšný, když jsem před ní mluvil o manželství.¹⁸⁴

Linda manželství odmítla, ale Rudovi tvrdí, že má ráda jen jeho. Sehnala mu práci, ale vše tak, aby si myslel, že si to zařídil sám. Když se poprvé vrátil z redakce, vesele ho vítala. „Skočila mně na krk a přisála se mi ke rtům jedním z těch svých polibků, které způsobily, že člověk cítil, že je na světě jen ona. Vidím, řekla pak, že budeš slavný a že budeš bohatý. Miluji tě.¹⁸⁵

---

¹⁸⁰ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 37

¹⁸¹ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 41

¹⁸² VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 53

¹⁸³ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 68

¹⁸⁴ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 137

¹⁸⁵ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 152

I když se usmívala, byla to příliš hezká žena, zdálo se mu, že vůbec nemiluje jeho, jen sebe. Po čase Rudy zjistil, že si Linda stále vede svůj život a dokonce tajně ovlivňuje i jeho postavení v redakci, rozhodl se osamostatnit a vést svůj život.

Nevzal si od ní žádné peníze, které i pro něj Linda získala na burze z jeho informací, o kterých se nevědomky doma zmiňoval, a ona je předávala svému milenci – řediteli banky. Při odchodu od ní užasl: „*Linda ležela jako neživá věc napříč divanu a plakala. Musím říci, že jsem ji viděl plakati jen velmi zřídka. Byla vždy tak vzmužilá a vždy si věděla rady. A nyní plakala a nedbala o to, aby si setřela slzy. Stál jsem, jako by mne byl hrom zasáhl a slyšel jsem, jak tiše povídá: Já tě přece, Rudy, měla opravdu ráda...Tedy sbohem, Rudy...Posledního závaží ses právě zbavil, nic ti tedy nestojí v cestě.*“¹⁸⁶

Linda pokračovala ve svém dosavadním životě, ale Rudymu nic nevycházelo. Přišel o práci a žil z posledních peněz. Po čase ho Linda spatřila na ulici a málem ho nepoznala. Nebyl pořádně oblečený ani upravený a byl tak zamyšlený, že si jí vůbec nevšiml. Ona si dala práci a zjistila, kde bydlí. Vešla do jeho hrozného bytu bez topení a elektřiny. Rudy tam ležel promrzlý v horečce. Nařídila mu, aby se do pěti minut připravil a zmizela za dveře. Když se vrátila, viděla, že pořád stojí tak, jak ho zanechala.

„*Proč ses nepřipravil? tázala se. Jsem docela připraven, Lindo. Mé přípravy netrvají dlouho v poslední době. Tu pochopila, že prostota mých příprav záleží v nedostatku věcí, jež bych mohl připravovati.*“¹⁸⁷

Oba se vrátili do Lindina bytu a ona se o něj pečlivě starala. Po jeho dlouhé nemoci a kruté zimě, se Linda chtěla odstěhovat někam, kde nejsou zimy tak tuhé. Rudy si ale našel dobrou práci v redakci, a když jí to řekl, Linda se skácela na divan a naříkala. Nechtěla odejít bez něj. Bylo vidět, že trpí. „*Konečně se z ní vydrala krátká souvislá věta: Viš ty vůbec, Sváto, co je láska?...Moje žízeň po nové práci nebyla větší než Lindina žízeň po absolutní lásce. Láska – to bylo a jest světlo života; a můj život poznal dosud tak málo světla... Samozřejmě, řekl jsem, zatelefonuji, ...že to nemohu přijmouti, protože musím jet s tebou.*“¹⁸⁸

3.2.1.3 Krev nevolá o pomstu (1934) - SABINA

V díle *Krev nevolá o pomstu* (1934) Vachek vytvořil ženu – milenkou **Sabinu**.

Je snoubenkou hlavního hrdiny Bernarda, advokáta z bohaté rodiny, který sloužil jako důstojník za války na Podkarpatské Rusi. Sabina je krásná mladá žena z aristokratické rodiny.

¹⁸⁶ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 253-254

¹⁸⁷ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 322-323

¹⁸⁸ VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. s. 351-352

Její postava není úplně detailně propracovaná, ale lze se s ní seznámit jako s dívkou, která je dobře vzdělaná a vychovaná podle všech morálních pravidel společnosti.

Oba se milují, ale láska ze strany Sabiny začne mizet, když se dozví o Bernardově válečném činu, který způsobil smrt několika lidí. V určité době se její láska změní přímo v odpor, protože její morální přesvědčení takové činy neschvaluje. Bernardovo etické přesvědčení tápe, ale miluje Sabinu a nechce ji ztratit. Ta ho vidí zničeného a nemocného ve vězení a její odpor se změní v lásku ještě silnější.

Vztah těchto dvou lidí ukazuje, že společenské normy nejsou vždy na místě.

Jiří Hájek upozorňuje na milostný motiv, který „*nebezpečně zavání literátskou konvencí*“.¹⁸⁹

Průběh vztahu

Bernarda zasáhly hrůzy války, dokonce se mu stalo, že dal popravít obyčejnou rodinu, o které někdo řekl, že jsou zrádci, ale později se zjistilo, že to nebyla pravda. Tento čin ho neustále trápí.

V době války obdržel vyznamenání a dostal dovolenou. Všichni ho doma obdivují, nejvíce Sabina.

Bernard není příznivcem války a Sabina s ním souhlasí, ale tvrdí: „*Jsem dobrá Němka a nechci, abychom prohráli. Ale chci se vždy dívat na tvé ruce s tím pocitem jako prve. Nesmí být na nich krev, Bernarde; krev je pokost, který se nikdy nesmyje.*“¹⁹⁰

Potíže války se k Bernardovi vrací i za několik let, kdy ho bývalý nadřízený důstojník vydírá. Připomíná mu onu rodinu a chce o tomto činu říci Bernardově rodině.

Bernard potřebuje pomoci: „*Sabino, ještě nikdy jsem tě nepotřeboval jako dnes... Podívala se na něho a poznala, že je úžasně rozrušen... Sabino, začal Bernard hladě její nadpomysl jemné pavučinové ruce, které tak miloval a které ho sladce uspávaly, když ho jimi hladila takovým způsobem, že se mu zdálo, že prožívá sen v říši duchů.*“¹⁹¹

Pak se jí přiznal, že byl za války dohnán k tomu, aby dal zavraždit tři lidi a kvůli tomu ještě další dva zemřeli. Také že se objevil svědek těchto činů a vše pověděl jeho rodičům.

Sabina mlčí, je zmatená a ví, že se právě něco rozbilo. „*Z nenadání z ní vyšlehla myšlenka, které se sama ulekla: Nebudu ho už moci mít ráda...snad jsem ho nikdy neměla doopravdy*

---

¹⁸⁹ HÁJEK, J.: Dílo Emila Vachka – doslov. In. *Žil jsem s cizinkou.* - E.Vachek, 1959

¹⁹⁰ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu.* Praha: Sfinx, 1934. s. 74

¹⁹¹ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu.* Praha: Sfinx, 1934. s. 205

ráda... Člověk klidně jde i za vrahem, protože milenec je vždy milenec a nikdy vrah. Ten pocit ji polekal... ¹⁹²

Sabina pocítila nepřekonatelný odpor, chce po Bernadovi čas na vzpomínání a domnívá se, že zešílí. On je úplně zoufalý a smrtelně bledý, chtěl po ní jen radu.

„Sabina zvedla bezděky ruku, aby mu ji položila do vlasů. Ale ruka...byla jako chromá...poznala, že opravdu nebyla schopna se ho dotknout. Jako by byl poznamenan morem. – Ty mnou opovrhujíš! – Ne, nevím... neptejte se mne teď, Bernarde. – Sabino, ty mně vykáš, zvolal hrůzou... ¹⁹³

Snoubenec cítí beznaděj, protože ho jeho Sabina nemůže pochopit, vřdyt' se přece mají vzít! Když se jí zeptal, zda si ho vezme, věděl, že říká ano, ale myslí ne. Jako důkaz citu chtěl polibek jako, ale ona jen ustoupila a třásla se.

„Dobře, Sabino, řekl tak tiše, že mu jen s obtíží porozuměla, můžeš-li, odpusť mi, že jsem ti zničil kus života.“ ¹⁹⁴

Na druhý den se za ní vrátil, aby jí sdělil, že vše půjde na sebe říci, protože to jistě nebude tak hrozné, jako ztráta jí. Sabina se mu hned zoufale vrhla do náručí, nechtěla, aby to na sebe řekl, měla o něj strach.

Bernard se „udal“ a Sabina za ním poctivě a vytrvale chodila.

„...pravidelně, při příchodu a při odchodu se líbali. Popud vyšel od ní, políbila ho hned při první vězeňské návštěvě okoralými rty, které mu prozradily...jak se pro něho mučí. Ale oba věděli, že se již nemají rádi v tom smyslu, aby měli na ty polibky právo.“ ¹⁹⁵

On ji líbal, že si to přála a ona ho líbala, protože nechtěla přerušit svou lásku v době, kdy mu hrozilo nebezpečí. Bernard se mnohdy ovládal, aby na ni nezakřičel, ať už za ním z povinnosti nechodí. Jednou Sabina onemocněla a párkrát za ni přišel její otec. Naposled po něm poslal Sabině tento vzkaz o povinnosti.

Ta se čtrnáct dní neukázala a Bernard si myslel, že je konec. Znenadání se objevila, silně pobledlá, ale odhodlaná.

„ Na odchodu učinila krok ke dveřím, pak se znenadání vrátila a políbila ho. Ale nebyl to již ten soucitný polibek...políbila ho novým způsobem... počíná se k němu vracet...teprve nyní si přiznal, že ji miloval více než cokoli jiného na světě.“ ¹⁹⁶

---

¹⁹² VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. s. 206

¹⁹³ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. s. 207

¹⁹⁴ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. s. 209

¹⁹⁵ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. s. 288

¹⁹⁶ VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. s. 289

3.3.1.4 Život na splátky (1936) - MICKY (MARIE) MYŠÁKOVÁ

Život **Micky (Marie) Myšáková**, hlavní hrdinky, podrobně propracované v románu *Život na splátky* (1936) je popsán již od jejího narození. Byla nejmladší ze čtyř sester z chudé rodiny, která ještě více zchudla po smrti jejich otce ve válce. Již jako dítě byla velice živá, ukřičená, nevěrná a nevděčná, proto jí vůbec nevadil její odchod k bohaté bezdětné tetičce na venkov.

Byla vychována jako vymazlený jedináček, takže z ní vyrostla bezcitná slečna s touhou vládnout a líbit se. Její umění být v patričné chvíli něžná jí pomáhalo dosahovat svého, takže se dostala do Prahy, po které jako světácký typ vždy toužila.

„V této době měla ohebné a štíhlé tělo s krásně klenutými boky a zadkem, krásné nohy a oblá pevná prsa. Obličej měla velmi živý, sladký a dychtivý výraz, její ústa s mezerkou mezi zuby, byla šťavnatá, smyslná a veselá.“¹⁹⁷

Peníze od strýčka jí pomáhaly k oblečení podle poslední módy, kadeřníkům i kosmetice.

Micka ale nebyla jen krásná a moderní, ale vyzařovalo z ní cosi osobitého, co jiné ženy měly jen málo.

Praha ji jako bohéma úplně okouzluje a tak si myslí, že opravdu žije. Objevuje se ve společnosti, ráda tančí, ale ve skrytu duše touží najít opravdovou lásku, ale vůbec netuší, co opravdová láska znamená.

Začal její život milenky. Počet jejích milenců je pestrý, jsou chudí, bohatí, mladí i starší.

Vystřídali se František Blažek, Karel Rafael, Jarka Smetana, Richard Svišť, Jiří Šimek, a Václav Kříž.

Nepocituje žádné city k žádnému z nich, její očekávaná láska se nedostavuje. Milovala jen Rafaela, ale poznala, že je to bohém, který hledá jen ženy pro potěšení a sebevědomí. Každému se věnovala i bez lásky jen proto, aby mohla žít svůj společenský pohodlný život.

Poslední přítel, který žil v chudobě a mravnosti ji nabídl sňatek, protože milenecký vztah bez manželství neuznával a žil v domnění, že Micka je stejná. Miloval ji a chtěl se o ni starat, ale bezcitná Micka je nevěrná. Pracovní přepětí mu přivodilo nemoci a on nakonec zemřel. Až tato událost Micku obrací k morálnímu spořádanému životu na venkově. Stává se z ní zralá zodpovědná schopná citu ke svým blízkým a mamince. Po žádném muži již netouží, nechce nikomu ubližovat.

---

¹⁹⁷ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 93

„ Proud velkoměstské společnosti unáší sympatickou lehkomyšlnou mladou dívku, která není pravou hříšnicí, i když přináší utrpení jiným. Nemůže dozrát k opravdové životní hodnotě, po řadě zklamání ztrácí odvalu k životu...Autor rozmnožil tímto portrétem galerii dušezpytných rozborů ženského nitra.“¹⁹⁸

Průběhy vztahů

Do života v Praze a také do života jako takového Micku zasvětila sestra Zdena a přítelkyně Blažena.

Micčina role ženy-milenky začala v době, kdy byla s Blaženou tančit ve Strakově akademii.

Přišel si pro ni hoch se světlými vlasy, hezkým úsměvem a modrýma očima.

„Vstala, ...poslušně ho následovala, ...rozevřel náruč. Odevzdaně mu do ní vklouzla a zavřela oči...poprvé vkládala pokorně a lačně své tělo do rukou neznámého muže, který se jí líbil... přimkla se k svému tanečníkovi silně a pevně, jako by s ním chtěla srůst...Nepostřehla, jak se zachvěl, ale cítila, jak se jí jeho ruce chopily pevněji...“¹⁹⁹

Zdál se jí tak krásný, ale popravdě nebyl, vlastně ji okouzlo, jak ji něžně svíral a upíral na ni oči. Jmenoval se František Blažek, bylo mu dvacet tři let a byl inženýrem u státních drah.

Když ji doprovázel, strhl ji na sebe a počal líbat. Zajímalo ho, zda jej má ráda, podívala se na něj s úsměvem, se kterým vždy schovávala rozpaky, a která každého zmátl. Začal ji znovu líbat. První hoch, který k ní pocítil city, na ní každý den čekal před zaměstnáním, odváděl si ji a neustále se ptal, zda ho má ráda. Micka si nebyla jista, má-li ho alespoň trochu ráda. Jistá si tím byla pouze tehdy, když s ní tančil. Jednou musel odjet, a když ho nespátřila čekat, bylo jí smutno. Rozhodla se podívat, jak jiní tančí.

Když usedla, k jejímu stolku přistoupil Karel Rafael. Byl to muž, do kterého se zamilovala v den, kdy poznala Františka, ale on si jí tehdy vůbec nevšímal. Věděla, že je bohatý a jeho zaměstnání je neurčité.

„Myslím, že jste si sedla na mé místo...Micka maloučko uhnula a Rafael si sedl tak těsně, že se jí dotýkal kolenem.“²⁰⁰

Když ji požádal o tanec, odmítla. Byla přece rozhodnutá, že se jde jen podívat.

„...prostě ji chtěl...zvázněl, vstal a uklonil se. Nevědouc, co činí, také vstala jako náměsíčná

¹⁹⁸ KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*. Praha: Orbis, 1946. s. 886

¹⁹⁹ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 154

²⁰⁰ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 175

a nechala se jím obejmout. Vzal ji do náručí výrazně, ne jako tanečníci, jako milenku... cítila, jak jí klade jemně rty do jejích vlasů... prožila tak prudké opojení... “²⁰¹

Když ji doprovázel, počal ji líbat, ale ji napadlo, že by prohrála, kdyby se mu vzdala, počala utíkat a volala, že ho už nechce vidět. Tím u něj stoupla v ceně.

Micka začala přemýšlet, co s Frantou..., ale když se vrátil, měla radost. Myslela si, že ho má ráda, jenže když ji líbal, myslela na Rafaela. Vždy, když viděla, že na ni po práci čeká Franta a ne ON, bylo jí k pláči. Pořád ho očekávala, ale on nepřicházel. Věděla o jeho špatné minulosti, avšak doufala, že ho předělá. Jeden den řekla Frantovi, že jede k tetičce a vydala se hledat Rafaela po kavárnách, ale včas si uvědomila, že nesmí udělat vstřícný krok, takže se vrátila domů a usedavě plakala.

Po pár dnech spatřila u domu Rafaela. Věděla, že když vstupuje do této lásky, Rafael má výhodu, protože ji nemiluje, že bude chtít brzy odejít, proto chtěla jeho odchod oddálit. Často chodili do kina a kaváren. Jednou bylo všude plno a venku byla zima. Rafael ji pozval k sobě a slíbil, že bude hodný, protože Micka byla ještě panna a také měla strach z těhotenství. Pohostil ji, nalil víno.

„...zaútočil..., přeslýchané námaze, kterou musela vynaložit, viděla, že je do pasu obnažená a že má na těle pruh, stopy jeho rukou... vstala, oblékla se... chtěla odejít.“²⁰²

Rafael ji pustil ven a zaplatil řidiči. Ona si uvědomila, že vyhrála.

Po pár dnech jí zavolal a řekl, že pokud se mu nevzdá, najde si jinou. Micka stále odolává a navíc utíká před Frantou.

Rafael se neozýval, tak se rozhodla jít k němu sama. Nikdo jí neotevřel, i když slyšela za dveřmi šumot.

„Já vím, že máte u sebe ženskou! Jste čuně, čuně... Byl to konec... Něco v ní umřelo, aby se nikdy neprobudilo.“²⁰³ Ale stále ho miluje. Když ho občas zahlédla, prožila zlou chvíli. Také nechtěla, aby viděl on ji.

Micka pracovala v nové práci v bufetu. Když měly s kolegyní volno, šly si vyrazit. Vrátily se až v pět ráno a Micka nešla do práce. Byla propuštěna, tak šla odpoledne do kina. Blízko byla lóže, do které vešel mladý muž, a ona cítila, že se dívá víc na ni než na plátno. O přestávce se seznámili. Byl to Jarka Smetana, vystudoval práva a jeho povolání bylo také neurčité.

---

²⁰¹ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 177

²⁰² VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 199

²⁰³ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 210

Tykat si začali první večer, také ji políbil, druhý den měla pocit, že ho zná věky, třetí den ji oznámil, že čtvrtý den pojedou na výlet. Čtvrtý den vyrazili autem do přírody s košíkem jídla a lahví vína. Po cestě Micka zjistila, že Smetana je Rafaelův přítel.

„...na stranách silnice byl hustý les. Vzal do jedné misky košík a druhou popadl Micku za pas...prostřel na zem pléd. Pobyli v lese do pozdního odpoledne...Na zpáteční cestě k vozu potkali několik lidí. Klopila před nimi oči, myslila si, že hoří a že to musí každý vidět. Nechala k tomu dopustit ze směsice důvodů. Víno,... slunný den, automobil, laskání,...jež tak dlouho spalo, ale především myšlenka, že se pomstí Rafaelovi.“²⁰⁴

Micce zamřela sestra Bětka, která byla u strýce, proto musí na pohřeb. Nějaký čas tam zůstala a po návratu do Prahy navštívila přítelkyni Blaženu. Ta se pohybovala po bytě v panských plavkách a Micka poznala, že jsou Smetanovy. Je zoufalá, zvláště teď, když s ním čeká dítě.

Micčina sestra Zdena šla za Smetanou, aby mu oznámila, že je Micka těhotná a chtěla po něm peníze. Pak obstarala pro sestru léky na potrat.

Micka se teď jen na krátkou dobu s chlapci seznamuje a rozchází. Blažena ji odvedla do ordinace svého osmačtyřicetiletého milence doktora Richarda Sviště, který hledá asistentku.

„...sotva předstoupila před doktora Sviště, tušila, že se počíná odehrávat něco závažného... Vrhla na ni jediný, docela krátký zlomkový pohled, ale byl to pohled, který ji požádal. Omámena tím,...vyvolávala ve Svišťovi dojem, že před ním stojí poděšené, nevinné děvčátko,...hltal ji prudkými, silnými pohledy...“²⁰⁵

Doktor ji jako asistentku nepřijal, ale Micka čekala, že se jí ozve, ne jen proto, že se chtěla pomstít Blaženě, ale i proto, že se jí líbil.

Pořád se neozýval, zato přišla úplně zničená Blažena s tím, že se s ní doktor rozešel a že má jistě jinou milenku. Svišť začal Micce posílat dárky a ona ho občas tajně zahlédla. Na Vánoce odjela ke strýci, kde chtěla strávit delší čas, ale dostala balíček od Sviště a okamžitě se vrátila do Prahy. Měl začat jejich milostný život. Blažena stále netušila, že jeho milenkou je Micka, i když ho neustále sledovala. Jednou, právě když měl doktor přijít za Mickou, nepřišel. Ráno zjistila, že ho večer Blažena postřelila.

Micka se jela uklidnit ke strýci. Po návratu do Prahy se rozhodla pro vážný život. Začala pracovat v kanceláři ve velkém zásilkovém domě. O známosti nechtěla ani slyšet,

²⁰⁴ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 234

²⁰⁵ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 263

přesto za ní neustále chodil prostý, veselý a stále se smějící Jiří Šimek. Pozval ji do kina, později byli na závodním výletě, kde ji objal. Dala mu polibek, i když jistě věděla, že ho nemiluje.

„...nedovedla se postavit tomu, co se v ní odehrávalo. Tupá a krásná blaženost pronikla již nyní jejím tělem a nechtěla nic, než aby se to stupňovalo... Pocit blaženého ukojení...neskončil tu noc...“²⁰⁶

Uzavřeli „kamarádské manželství“. V červenci byli oba na dovolené u vody, kde byli sami dva. Ta se protáhla, a do práce se už nevrátili. Jiří byl rozhodnut tam zůstat celý rok. Micka byla šťastná. Počasí se střídalo a obzvláště, když bylo špatné, počali se hádat. Micka sebrala odvalu a vrátila se do Prahy.

Po nějaké době přišel do Prahy i Jirka a opět uzavřeli „kamarádské manželství“.

„...vzal ji něžně za bradu... Jeho poutivá, prostá tvář byla popsána radostí, jež ukončila její váhání. Ale vždyť mně u něho bylo vždy nejlépe, pomyslně si. Klesla mu do náručí.“²⁰⁷

Žili na člunu, který si Jirka pořídil.

Micka na Vánoce odjela ke strýci a po návratu zjistila, že jejich parta v člunu má nového člena, Nešveru.

„Měl v sobě něco nového a svěžího, co strhlo Micčinu pozornost. Čtvrtého dne odešel z člunu před ostatními a na odchodu se na ni významně podíval... šla za chvíli za ním... Od té doby se vytrácela z člunu jak mohla a Nešvera za ní.“²⁰⁸

Brzy s ním protančila noc, nechávala se od něj líbat, jednou za nepříznivého počasí odešli k němu. Bránila se mu jen chabě, protože doufala, že snad bude konečně šťastná, ale bylo to opět zklamání. Její milenec měl „všechny špatné stránky Jirkovy, ale postrádal jeho dobrých“.²⁰⁹

Koncem dubna se zase vrátila k Jirkovi. Micka slibovala, že mu už neuteče, Jirka ji políbil a ona si pomyslně, že je vlastně šťastna. Byla opět ve staronovém životě, ale pocit prázdnoty ji neopouštěl. „...Jirka byl známý jako mnohokrát přečtený kalendář,...přátelé byli hrozivě jednotvární...“²¹⁰ Jirka věděl, že Micku baví tanec, proto ji doporučil taneční školu. Tam vybírali tanečnice pro revue, kde byla nucena tančit obnažená. Všichni se ji pak v lodi smáli, proto Micka opět odešla.

---

²⁰⁶ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 288

²⁰⁷ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 305

²⁰⁸ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 309

²⁰⁹ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 310

²¹⁰ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 311

Micka v bufetu na Václavském náměstí potkala hezkého mladého muže, pocházejícího z chudoby, Václava Kříže.

„Chodila s ním dva dny a počala s úžasem vidět, že vedle světa, který znala, je ještě jiný svět. Chodil s ní tmou, viděla, jak se chvěje krutě vzrůstající touhou po ní a přece se jí nedotkl, protože se domníval, že byv tom viděla hrubost. Počala sama pociťovat touhu políbit ho, ale cítila také, že nesmí učiniti nic takového.“²¹¹

Micka začala cítit, že jí něco roste v jejím srdci. Vašulka po ní nechce sex, jen se pořád ptá, zda na něj bude čekat, dokud nebude právníkem, protože až tehdy budou moci uzavřít manželství. Vašulkův přítel Popek mu Micku rozmlouvá, protože ji vidí v očích špatnou pověst. Ten se však zlobí a plánuje dřívější svatbu. Strach, který Vašulka v Micce začal vzbuzovat, rychle vyhladil lásku. Mnohokrát chtěla utéct, ale měla strach, že by si sáhl na život. Zatím pořád oddalovala sňatek. *„Kdyby neměla takový strach, nikdy by se k němu neodstěhovala. Od první chvíle se cítila jako ve vězení, ač ještě nikdy neokusila tolik něhy a tolik vášně.“²¹²*

Žila s ním v chudobě a on se stále učil a přivydělával si přepisy, málo jedl, špatně se oblékal. V létě jí poslal na ženský letní tábor a slíbil, že za ní přijede – nepřijel. Když se vrátila, polekala se. *„Jediný pohled na jeho vyzáblou postavu, voskové tváře a zapadlé horečnaté oči a viděla, že zde hrozí velké a okamžité nebezpečí... Potil se prudce, kašlal, bude to asi tuberkulosa.“²¹³*

Pomocí Vašulkovy sestry ho přesvědčí, aby si vzal dva měsíce dovolené a jel k ní do Počátek. Micka jela s ním, ale pro neshody s jeho sestrou se vrátila do Prahy.

Týden po příjezdu potkala Rafaela. Stále se mu bránila, ale on tvrdil, že na ni čtyři roky čeká. Micka má strach z toho, že mu odolá a chce odjet ke strýci. Když se chystala, někdo zaklepal na dveře – Rafael: *„Micka věděla, že chce pokračování. Cítíc, jak se pod ní chvějí kolena, vyrazila ze sebe poslední obranu: Jděte pryč, já mám vážnou známost. Mám před svatbou... Ne, teď vás už nepustím... Víte, že byste byla nešťastná, kdybych vás skutečně pustil.“²¹⁴*

Micka mu utekla, ale Rafael se brzy vrátil, kopl do dveří a začal ji líbat.

---

²¹¹ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 330

²¹² VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 340

²¹³ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 348

²¹⁴ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 353-354

„...tu se její odpor roztříštil jako by byl ze skla. Spočívala mu v náruči...prožívala jen jedno, blaho, ... Když procitla, viděla, že leží na posteli.“²¹⁵

Micka nemá čisté svědomí, a když se Rafaela zeptá, jak má říct Vašulkovi o jejich vztahu, Rafael odpověděl, že mu to nemusí říkat vůbec, že už o ni nemá zájem. Ona je zděšená a vzpomíná na stejnou scénu, kterou už s ním jednou prožila.

S Vašulkou si neustále dopisuje, ale jednou ráno dostala telegram, kde Vašulka píše, že už jede domů. Má z něj strach, proto se jde poradit se Zdenou. Najde ji však doma pobodanou. Micka se zhroutila a musela odjet ke strýci a matce. Vašulka byl doma sám a Micka poslala svého strýce do Prahy, vyřídit Vašulkovi, že ještě není v pořádku. Strýček se ho však zhrozí a vezme ho s sebou na Kumburk. Micka vyhlíží strýce na peróně. *„Pak se otevřela dvířka, Nepil vystoupil a pomáhal komusi z vozu. Micka vytřeštila oči... Mařenko, vezu ti Vašulku... Když se probrala z horeček...věděla, že k vysvětlování nikdy nedojde. Teď nepotřeboval její zpověď, jen její lásku.“²¹⁶*

Vašulka musí do sanatoria, ale chce, aby Micka jela s ním. Ta však ještě není v pořádku, takže doba, kterou čekal, se stala jeho hrobem.

Po jeho smrti žila Micka jako jeptiška a vyhýbala se lidem. Poprvé byla na Kumburku spokojená.

3.3.1.4 Život je neúplatný (1942) - MILENA POMĚNOVÁ

V knize *Život je neúplatný* (1942) je v příběhu *Vina*, čtyřicetiletá *Milena Poměnová*, úřednice v Outratově vývozní a dovozní společnosti.

Často za ní chodí kolega z jiné kanceláře, Václav Mošna. Baví se spolu o úředních věcech, ale Milena by byla raději, kdyby s ní mluvil o něčem jiném. Václavovi se Milena líbí, ale má podezření, že se líbí i jejich nadřízenému Mlčochovi, proto na něj žárlí. Mlčoch nemá Mošnu také rád, ale z úplně jiných důvodů. Jednou Mlčoch onemocněl a Milena se začala Vašulkovi vyhýbat.

„Dnes přišla jen ráno na skok, ještě než se to zběhlo. To byl nový podnět k mukám. Milena ostatně, ač o čtyry ne-li o pět let mladší, byla jeho orakulem. Navykl si docházeti si k ní pro posilu nebo radu, kdykoli mu bylo zle.“²¹⁷

Nakonec se překonal a šel za ní. Díval se na ni s podivným pocitem, že mu tato žena bude jednou patřit. Tušil, že má stejné pocity i ona.

²¹⁵ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 356

²¹⁶ VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. s. 368

²¹⁷ VACHEK, E.: *Život je neúplatný*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1942. s. 54

„Milena se lišila od obrovské většiny žen tím, že nekoketovala. Byla to přednost nebo nedostatek? Muži, vytýkající ženám koketování, dopouštějí se chyby...Arci ženu dlužno posuzovati podle zákonů, které do ní byly vloženy. Do Mileny však byly vloženy zákony silně odlišné. Patřila k nečetným, jejichž řeč byla vskutku ano ano a ne ne.“²¹⁸

Jednou ji konečně pozval na procházku, ona souhlasila, ale ten určitý den, který ji Vašulka nabídl, byla zadaná s rodinným známým. Začalo mu to vrtat v hlavě. Když se večer procházel, najednou se ocitl v ulici, kde Milena bydlí a pokračoval dál do Královské obory, kde uviděl Milenu s oním známým. Vyslechl si jejich rozhovor, ve kterém mu Milena odmítla manželství, protože zná někoho, ale ještě neví, zda ho má ráda. Mošnova náklonnost k Mileně klesla, nezdála se mu jako pravá láska.

Když se vydali na smlouvenou procházku, Mošna chtěl Milenu od lásky k němu odradit. Náhodou si vzpomněl na Mlčochovu ženu Kamilu a Mileně řekl, že ji bere jako kamaráda, proto se jí musí svěřit, že Kamilu miluje. Vše barevně líčil, i když to nebyla pravda.

Po této schůzce se již jeden druhému vyhýbali a Milena už ho neoslovovala Vašulko, ale pane Mošno.

Za nějaký čas pan Mlčoch v sanatoriu, kde byl se svou ženou, zemřel. Kolovaly dvě varianty úmrtí: druhá mrtvice, nebo že se otrávil pro Kamilinu nevěru.

Milenu Mošnova neláska ničila, jeho ničil pohled na ni, když viděl, jak se trápí. Milena se rozhodla Vašulkovi říci, že byla v sanatoriu a tam jí řekli, že Kamila byla Mlčochovi nevěrná a on se otrávil.

Když se Mošna po vánočních svátcích vracel od maminky z Brna, vyprávěl mu jeden spolucestující, že je dobré se oženit a že poznal milující pár v sanatoriu. Žena byla mladá, muž po mrtvici, pořád se o něj pečlivě starala, ale on přece zemřel a ona se úplně složila. Opravdu ho milovala. Tak viděl, že Milena lhala.

Milena jej čekala na nádraží, vypadala hůře, než když odjížděl.

„Pojednou se mu objasnila záhada života...,že se pachtil za ženami, které by ho oslňovaly. Měl hledat a nyní našel ženu, která by se s ním spojila k nerozeznání, žijíc nejen s ním, ale i pro něho. Své druhé já, své lepší já. A poznal zároveň, že i on chce vytvořiti její druhé já, její lepší já...“²¹⁹

---

²¹⁸ VACHEK, E.: *Život je neúplatný*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1942. s. 64

²¹⁹ VACHEK, E.: *Život je neúplatný*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1942. s. 157

Řekl Mileně, že jel vlakem s člověkem, který byl při Mlčochově úmrtí. Ona se zachvěla, ale Vašulka ji políbil. „*Spatřil hrůzu a nadšení v jejích očích. Dodal: Líčil to až na nějaké podrobnosti právě tak, jako ty.*“²²⁰

---

²²⁰ VACHEK, E.: *Život je neúplatný*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1942. s. 157

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo nahlédnutí do života a díla Emila Vachka, který v dnešní době patří k autorům téměř zapadlým.

Úkolem práce bylo především zaměřit se na osud tohoto českého spisovatele, ale také analýza jeho bohaté tvorby, která je tematicky různorodá. Během tohoto studia jsem zjistila mnoho informací, které bylo nutno protřídit a vybrat z nich to, co obsahuje právě tato práce.

Část o jeho životě ukázala obtížnost jeho dětství, kdy vyrůstal v chudobě. Po smrti jeho otce se o četnou rodinu musela starat pouze matka, která i přes jejich chudobu Vachkovi umožnila vyrůstat s jeho literárními vyhlídkami. Měl štěstí, že se v jeho okolí na gymnáziu vyskytovali kolegové podobného zájmu, jako například Karel Čapek, s nimiž založil literární kroužek.

Vachkovy možnosti se ještě rozšířily po odstěhování jejich rodina do Prahy, kde jeho žurnalistická činnost zvítězila nad jeho dalším vzděláváním. Jako novinář prošel snad všemi rubrikami od kultury, přes kriminalitu až po sport a setkal se s lidmi různých sociálních vrstev, což vše uplatnil ve své tvorbě.

Ve Vachkově tvorbě je možné si více než kdekoliv jinde uvědomit řadu dobových rysů. Centrem jeho zájmu je vždy člověk, něčím ozvláštěný, vybočený z řady. Jeho tvorba je zakotvena v realitě let mezi první světovou válkou a autorovou současností. Snaží se vytvořit dílo tak, aby bylo přístupné nejširším čtenářským vrstvám.

Široké je i zaměření a žánry Vachkovy tvorby romány, románové cykly, novely, povídky, detektivní příběhy, divadelní hry, knihy dokumentů a také články, které psal v době své novinářské činnosti. Jeho hlavním zaměřením byla psychologická próza s nádechem naturalismu, ale ve velkém množství jeho děl najdeme i prózu utopistickou a humoristickou, detektivní díla, dokumentární cyklus, knihu pro děti, divadelní hry a scénáře.

Jeho detektiv Klubíčko je oblíben doposud, proto byly i nedávno (2005-2008) jeho nejoblíbenější detektivky zfilmovány, stejně tak jako jeho román Žil jsem s cizinkou (2005).

Vachek měl celý svůj život rád mladé ženy, proto je také najdeme v jeho dílech, ať už jako hlavní nebo vedlejší postavy. Spousta jeho tvorby má erotický nádech, takže se v ní vyskytují postavy žen-milenek, z nichž některé splňují v tehdejší době populární literární postavy žen, vybočujících z tehdejší mravní normy a stavějících se proti tehdejší morálce. Naopak některé morálku přísně dodržují.

Tyto Vachkovy postavy jsou ze všech společenských vrstev, převládají ženy mladé a jejich osud nebo jejich vztah s různou silou erotického nádechu končí různě. Typy těchto žen jsou

stejně tak jako u jeho ostatních postav rozdílné. Propracování Vachkových postav žen se liší, nejdokonalejší je u hlavních hrdinek.

Domnívám se, že se mi podařilo splnit cíl této práce. Vachek sice nepatří k autorům, kteří jsou označováni jako vůdčí spisovatelské osobnosti tehdejší doby, ale neměl by být ani dnes opomíjen. Napsal spoustu děl s tématy, které jsou populární i v dnešní době.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Základní literatura

1. VACHEK, E.: *Aféra*. Praha: Naše vojsko, 1959. str. 316
2. VACHEK, E.: *Až se ucho utrhne*. Praha: Vydavatelství Družstevní práce, 1940, str. 425
3. VACHEK, E.: *Berani dvůr*. Havlíčkův Brod: Východočeské nakladatelství, 1964, str. 144
4. VACHEK, E.: *Bidýlko*. Praha: Družstevní práce, 1937. str. 399
5. VACHEK, E.: *Čarovná flétna*. Praha: Československý spisovatel, 1964. str. 168
6. VACHEK, E.: *Černá hvězda*. Praha: Mladá fronta, 1959, str. 198
7. VACHEK, E.: *Červená zahrada*. Praha: Sfinx, 1937. str. 196
8. VACHEK, E.: *Devatenáct klavírů*. Praha: Melantrich, 1970. str. 197
9. VACHEK, E.: *Divoké srdce*. Praha: Sfinx, 1936. str. 328
10. VACHEK, E.: *Dvanácti hlasy ano*. Praha: Družstevní práce, 1931. str. 293
11. VACHEK, E.: *Konec a začátek*. Praha: Mladá fronta, 1958. str. 462
12. VACHEK, E.: *Krev nevolá o pomstu*. Praha: Sfinx, 1934. str. 328
13. VACHEK, E.: *Lišák Stavinoha. Veselohra o šesti obrazech*. Praha: Sfinx, 1928. str. 100
14. VACHEK, E.: *Na sluníčku*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1944. str. 344
15. VACHEK, E.: *Nepřítel v těle*. Praha: Evropský literární klub, 1936. str. 312
16. VACHEK, E.: *Ostromíři*. Praha: Alois Hynek, 1948, str. 239
17. VACHEK, E.: *Pán světa*. Praha: Československý spisovatel, 1971. str. 256
18. VACHEK, E.: *Parazit*. Praha: Sfinx, 1930. str. 353
19. VACHEK, E.: *Severní záře*. Praha: Československý spisovatel, 1956. str. 295
20. VACHEK, E.: *Svatá*. Praha: Družstevní práce, 1929. str. 234
21. VACHEK, E.: Šoupalíkův honorář. *Literární noviny (III)*. 1992, roč. 3, č. 47, s. 9
22. VACHEK, E.: *Tajemství obrazárny. Zlá minuta*. Praha: Československý spisovatel, 1986. str. 397, ISBN: 22-018-86
23. VACHEK, E.: *Vzpomínky na Starý Hradec*. Havl. Brod: Krajské nakl., 1960. str. 103
24. VACHEK, E.: *Zlá minuta, Okno, Dřevěná madonka*. Praha: Mladá fronta, 1962. str. 281
25. VACHEK, E.: *Ztracený úsměv – doslov*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1945. str. 477
26. VACHEK, E.: *Žebrácká láska*. Praha: Družstevní práce, 1931. str. 292
27. VACHEK, E.: *Žil jsem s cizinkou*. Praha: Evropský literární klub, 1938. str. 304
28. VACHEK, E.: *Život jde dál*. Praha: Mladá fronta, 1955. str. 240
29. VACHEK, E.: *Život je neúplatný*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1942. str. 249
30. VACHEK, E.: *Život na splátky*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948. str. 380

Další literatura a zdroje

1. -ana-: Televize – Premiéry z Prahy. *Rudé právo*. 1965, roč. 46, č. 308, s. 2
2. BARTUŠKOVÁ, S.: Laskavý vypravěč Emil Vachek: k stému výročí autorova narození. *Literární měsíčník*, 18, 1989, č. 2, s. 12-13.
3. BLAHYNKA, M.: Umělecký testament Emila Vachka. *Rudé právo*, 1964, roč. 44, č. 138, s. 3
4. ČAPEK, J. B.: Positivní protiklad Švejka. *Kritika*. 1928, č. 10, s. 188.
5. ČAPEK, K.: Holmesiana čili o detektivkách. In: *Marsyas*. Praha 1948
6. ČAPEK, K.: *Spisy o umění a kultuře II*. Praha: Československý spisovatel, 1985. str. 665, ISBN 22-134-85
7. ČEPELKA, M.: Emil Vachek (nekrolog). *Plamen* 1964, č. 6, s. 166
8. ČEPELKA, M.: Opožděné dopisy. *Divadelní noviny (II)*, 2003, roč. 12, č. 4, s. 15
9. DONATH, O.: *Židé a židovství v české literatuře 19. a 20. století II*. Brno: Píša, 1930. str. 262
10. FOŘT, Bohumil. *Literární postava*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008., str. 112, ISBN: 978-80-85778-61-8
11. GINZBURG, L. J.: *Psychologická próza*. 1. vyd. Praha : Odeon, 1982. 443 s
12. GÖTZ, F.: Humorný román z periferie, Národní osvobození. *Literární pozůstalost E. V. v PNP*.
13. GÖTZ, F.: Pán světa: *Národní osvobození* 1925, č. 177
14. GÖTZ, F.: Román nezakotveného mládí. *Národní listy*, 1947, č. 57, s. 4
15. GÖTZ, F.: Vachek na nové cestě. *Literární noviny (II)*. 1957, roč. 6, č. 16, s. 4
16. GRYM, P.: *Sherlock Holmes a ti druzí*. Praha: Vyšehrad, 1988. str. 288, ISBN 33-796-88
17. HÁJEK, J.: Emil Vachek – sedmdesátník. *Literární noviny (II)*, 1959, roč. 8, č. 5, s. 5
18. HAMAN, A.: Několik postřehů k esteticky funkčnímu obrazu ženy v literatuře minulého století. In *Žena – jazyk – literatura, sborník z mezinárodní konference*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta UJEP, 1996. s. 37-40. ISBN 80-7044-147-X
19. HEŘMAN, T.: Současné ženské hrdinky a nastupující klišé. In *Labyrint ženského literárního světa. Sborník z konference pořádané Literární akademii 15.-16. února 2007*. Praha: Literární akademie, 2007. s. 210-215. ISBN 978-80-86877-06-8.
20. HODROVÁ, D.: *Proměny subjektu 2*. Praha: ÚČSL AV ČR, 1994. str. 208
21. HORA, J.: Emil Vachek: Krev nevolá o pomstu. *České slovo*, 1934, roč. 3, č. 18
22. CHALOUPEK, O.: Doslov. In: VACHEK, E.: *Pán světa*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

23. CHALOUPKA, O.: *Příruční slovník české literatury*. Brno: Centa, 2005. str. 1120, ISBN 80-86785-03-3
24. CHALOUPKA, O.: S Emilem Vachkem o Emilu Vachkovi. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 5, s. 4
25. IVANOV, M.: Jak se dělá detektivka. *Československý voják*. 1963, roč. 12, č. 16, s. 31
26. JELÍNEK, M.: Existuje obecný styl ženský a mužský? In *Žena – jazyk – literatura, sborník z mezinárodní konference*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta UJEP, 1996. s. 78-81 ISBN 80-7044-147-X
27. Karlovarská detektivka. *Literární noviny (II)*. 1960, roč. 9, č. 36, s. 12
28. KOLÁROVÁ, J.: *Pouť za ženskou hrdinkou*. Praha: Československý spisovatel, 1990. 96 s. ISBN 80-202-0155-6
29. KOLEKTIV Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV: *Poetika české meziválečné literatury: proměny žánrů*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1987. str. 351
30. KOLEKTIV aut.: *Slavné osobnosti v dějinách Prahy 5-2.díl*. Praha: Perseus, 2009. str. 504, ISBN 978-80-254-4442-9
31. KOLEKTIV aut.: *Slovník českých spisovatelů od roku 1945, Díl 2*. Praha: Knižní Klub, 1998. str. 791, ISBN 80-7176-940-1
32. KOVÁŘÍK, V.: *Literární toulky Prahou*, Praha: Albatros, 1980, str. 540, ISBN: 13-232-KMČ-80
33. Kultura. *Lidová demokracie*. 30. 5. 1967, s. 5
34. Kulturní informace. *Rudé právo*, 1964, roč. 44, č. 124, s. 2.
35. KUNC, J.: *Česká literární bibliografie II*. Praha: Národní knihovna ČSSR, 1964. str. 840
36. KUNC, J.: *Slovník českých spisovatelů a beletristů 1945-1956*. Praha: SPN, 1957. str. 489
37. KUNC, J.: *Slovník soudobých českých spisovatelů 2. díl*, Praha: Orbis, 1946. str. 1018
38. LEDERBUCHOVÁ, L.: *Průvodce literárním dílem*. Praha: H+H 2003. str. 356, ISBN 80-7319-020-6
39. MENCLOVÁ, V.: Detektivní próza, *Čtenář* 1991, č. 2, s. 63-65.
40. MENCLOVÁ, V., SVOZIL, B., VANĚK, V.: *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri, 2000. str. 832, ISBN 80-7277-179-5
41. MOCNÁ, D. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka 2004. str. 704 ISBN: 80-7185-669-X
42. MOLDANOVÁ, D.: *Žena-jazyk-literatura: sborník z mezinárodní konference*. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta UJEP, 1996. ISBN 80-7044-147-X

43. PETŘÍČEK, M.: Vachkova Aféra románově. *Literární noviny (II)*. 1959, roč. 8, č. 27, s. 5
44. PÍŠA, A. M.: Epická próza. *Literární pozůstalost E. V. v PNP*.
45. POLÁČEK, J. A KOL.: Průhledy do české literatury 20.stol. Brno: Cerm, 2000. str. 308, ISBN: 80-7204-162-2
46. POLAN, B.: *Próza Emila Vachka*. Praha: Mladá fronta, 1955. s. 233
47. SLABÝ, Z. K.: *O Emilu Vachkovi*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1960. str. 33
48. SMOLJAK, L.: S Emilem Vachkem o detektivce. *Mladý svět* 1962, č. 29., s. 12.
49. SVATOPLUK, T.: Vachkova péče o začínající autory. *Literární noviny (II)*, 1954, roč. 3, č. 6, s.2
50. *Šaldův zápisník IX. (1936-1937)*. Praha: Český spisovatel, 1995.
51. ŠAŠEK, V.: Povídky Emila Vachka. *Literární noviny (II)*. 1956, roč. 5, č. 10, s. 4
52. VACEK, J.: Emil Vachek. *Bělohorské listy*. 2013, roč. 8, č. 1, s. 7
53. VÁCLAVEK, B.: *Česká literatura 20.stol.* Praha: Českosl.spisovatel, 1974. str. 154
54. VAČKÁŘ, P.: Nedokončené vyznání. *Divadelní noviny*, 1965-1966, roč. 9, č. 20-21, s. 11
55. VACHEK, E.: *Moje cesta k detektivce*. In: VACHEK, E.: *Zlá minuta*. Praha: Mladá fronta, 1958.
56. VACHEK, E.: O detektivce. (rozhovor), *Kruh*. 1958, č. 2, s. 55-58.
57. VACHEK, E.: O Pánu světa, Bidýlku a o Supu. *Panorama*, 1930, roč. 8, č. 8, s. 136-137
58. VACHEK, E.: První román. *Panorama*, 1934, roč. 12, č. 6, s. 81
59. Vachek stále čtený. *Rudé právo*, 1969, roč. 49, č. 28, s. 2
60. VALDROVÁ, J.: *Gender a společnost*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. 236 s. ISBN 80-7044-808-3
61. VAVŘÍK, Z.: Tajemství a pravda. *Literární noviny (II)*. 1959, roč. 8, č. 41, s. 2
62. VINAŘOVÁ, M.: *Emil Vachek (1889-1964)*. *Literární pozůstalost. P.*, Literární archiv Památníku národního písemnictví 1970. 35, [1] s. Inventáře Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Čís. 220.
63. Zemřel Emil Vachek. *Literární noviny (II)*, 1964, roč. 13, č. 19, s. 12

Internetové zdroje

1. *Adresát nezastižen: Emil Vachek* [online]. Praha: Přátelé Prahy 3, 2008 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: <http://www.adresatnezastizen.cz/Emil-Vachek>
2. Detektiv Klubičko před Vánoci rozmotá případ devatenácti klavírů. *Idnes.cz* [online]. Brno: Vojtěch Efler, 2008 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: http://kultura.zpravy.idnes.cz/detektiv-klubicko-pred-vanoci-rozmota-pripad-devatenacti-klaviru-1c2-/filmvideo.aspx?c=A081128_170818_filmvideo_efl
3. Miroslav Donutil v roli detektiva pookřál. *Idnes.cz* [online]. Praha: MF DNES, 2007 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: http://kultura.zpravy.idnes.cz/miroslav-donutil-v-rol-i-detektiva-pookral-fjn-/filmvideo.aspx?c=A071010_175111_filmvideo_ob
4. Vražda v Ostrovní ulici: Obsah filmu Vražda v Ostrovní ulici. *Filmová databáze* [online]. Praha: Filmová databáze s.r.o., 2011n. l. [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: <http://www.fdb.cz/film/vrazda-v-ostrovni-ulici/22843>
5. Grafologie: Ukázka rukopisu Emila Vachka. *Grafologie: Ukázka rukopisu Emila Vachka* [online]. Praha: Josef Jánský, 2013 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: <http://www.grafolog.cz/rukopisy/vachek.php>
6. Lidovky.cz: Začalo to vraždou. Barrandov. *Začalo to vraždou. Barrandov* [online]. Praha: ČTK,Lidovky.cz, 2011 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: http://www.lidovky.cz/zacalo-to-vrazdou-barrandov-slavi-80-a-otevire-se-verejnosti-pai-/kultura.aspx?c=A130124_154306_ln_kultura_bt
7. Žil jsem s cizinkou. *Žil jsem s cizinkou* [online]. Česko: neznámý, 2005 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z URL: <http://www.xfilms.cz/film/zil-jsem-s-cizinkou>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha:

- č. 1: Fotografie Emila Vachka
- č. 2: Fotografie Emila Vachka z lázní Bělohrad
- č. 3: Emil Vachek s chotí před Strahovem
- č. 4: Ukázka rukopisu Emila Vachka
- č. 5: Zdeněk Bubník, který Vachka inspiroval k vytvoření postavy detektiva Klubíčka
- č. 6: Vachkova povídka z Literárních novin z roku 1992, poprvé uvedena v Řešetu 1918
- č. 7: Televizní adaptace z filmu *Vražda v Ostrovní ulici*. (1933)
- č. 8: Film *Žil jsem s cizinkou*. (2005)
- č. 9: Detektivka s Miroslavem Donutilem – *Zlá minuta* (2005)
- č. 10: Detektivka s Miroslavem Donutilem - *Muž a stín* (2007)
- č. 11: Detektivka s Miroslavem Donutilem - *Devatenáct klavírů* (2008)

Příloha č. 1

Emil Vachek

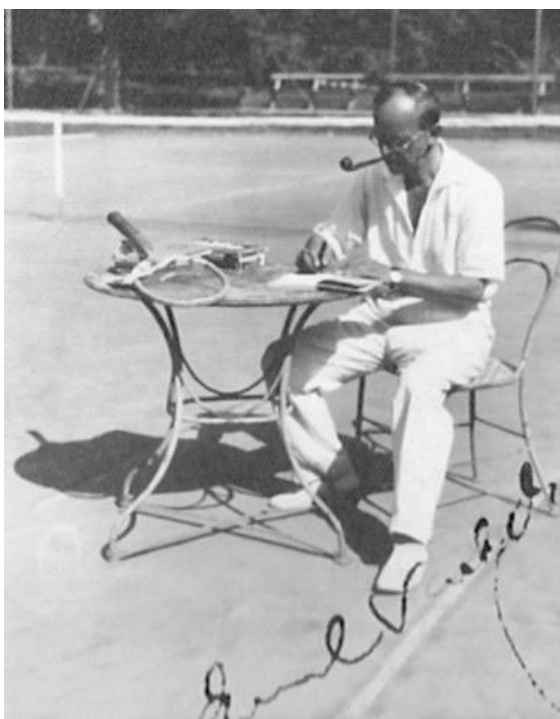

Emil Vachek

Příloha č. 2

Emil Vachek v lázních Bělohrad

Emil Vachek v lázních Bělohrad na tenise

Emil Vachek s chotí před Strahovem

AP
Pruha, 21. XII. 1924

Vážený pane,

Spisovatel přeje Vám do vlastní věci a může vám
byť navržit provázek vyjmutí. Počítejte si s výstavou,
je přívětivější, to ovšem. Dnes je ještě v Benátkách.
U Benátkách je z lidí přemýšlet, třeba se a 1.700 abonentů
je z lidí na školní administraci, na školní školní
laci. Tímto se je první a první benátkovní, zejména
jako vy. Dříve v's svorné upřimosti, se doze a věří se
dole vlastnosti B. a to to, to vyjde více i více, přičemž

Ukázka rukopisu Emila Vachka

Zdeněk Bubník, který Vachka inspiroval k vytvoření postavy detektiva Klubíčka

"Máži - muži - muzičku! Tyranček máj? Není ti hanba, když mne vidíš chodit již třetí zimu v této hloupé, osámělé kočce?"

Tyranček přivěděl, že je mu lito. „A kdy mi tedy koupíš novou, pane rado?“ ptala se mladá, hezká ženouška - Lenička.

„Paní rada“ významně vysunul ramena a zase jim dal klesnouti. Vypádal to, jako by jimi stříhal. Ve skutečnosti onen pohyb přeložen do řeči lidské zněl: „Nevim, má milá, počkej ještě drobatko.“

Avšak paní Lenička viděla svého tyrančka a svého pana radu, který byl zatím pouhým auktantem, stříhat takto rameny již druhý rok a nebyla proto valně spokojena. A proto se tvrdšíně vracela k tomuto tématu a to s kočičí rafinovaností, jež je vlastní všem Leničkám (ať se jmenují i třeba Matenky, Amičky, či Toničky) vždy ve chvílích za něžné pokladání.

Ale také auktant Kamil Soupalík opakoval vždy tvrdšíně: Můj plat cíní tolik a tolik. Odečti od toho byt, vydržování domácnosti, otop, šaty a prádlo, služku (tu dostala Lenička za první děťátko), kapsné a jehelné a shleďás, že mla od muly pojde. A na kočku už naprostu nezbude, třeba tyranček horlivě uznával, že je rozhodně nutno pořídit novou.

V poslední době mělo však tyrančkovu stíhání rameny ještě jakýsi odstín. Bylo napovídavé, mnohosiňné. Tyranček se dal dlouho prosit, než šel s barvou ven. Konečně se doznal: „Vis, dušičko, mám něco v hlavě!“

Paní Lenička spraskla rukama v hrozném údivu, že její tyranček „má něco v hlavě“, a přinesla broukačského hošička. „Podívej se, Milko, dobře na tatínka. Má něco v hlavě. Zapamatuj si, kluku, dobře muze, který má něco v hlavě. Často se ti to nepřihodí.“

„Žerty stranou,“ dardil se roztomile tyranček, „mám v hlavě tvoji kočku!“

Paní Lenka rozhodla rukama: „Tyranček, netrap si hlavu: hned sem s tou kočkou. Vydej jí.“

„Pomalů, vzácná choť. Tak rychle to nejde. Ona se teprve rodí, ta tvoje kočka. Ale slibš-li mi, že se se mnou pohádáš nějakou dobu vyjimečně jen jednou týdně místo pěkřát (čtyřkrát,“ protestovala hartusivě paní Lenička), „bude mít kočka hezky teplo a za dva měsíce se může narodit.“

A doznal, že se obrátí plánem napsati rozsáhlou studii o trestu smrti. Náša literatura jest - tvrdil - v tom ohledu chudá. Byli duveděka a mo-

Emil Vachek (1889 - 1964) ŠOUPALÍKŮV HONORÁŘ

derní studie o trestu smrti nemáme. Bude-li on, auktant Soupalík, pracovat denně jen dvě hodiny, může být do dvou měsíců se studií hotov, třeba dosud něčeho nenapsal. A rozumí se, že studie vynese vedle slávy - „starý“, to jest přednosta okresního soudu bude koukat! - také kupu peněz, a z těch bude větší část obrácena na pořízení nové kočkovy, zvané kočkou, pro paní Lenku.

„Kolik za to asi dostaneš, Milouši,“ zadanila panička a visela téměř na jeho ústech.

„Počítám, že toho budou dva archy. Nevim, kolik v Praze platí, ale za vědeckou práci dávají jistě aspoň 10 až 15 korun za stránku. Bude toho tedy 320 až 480 korun.“

„Jeminkote,“ vyjekla šťastně Lenička, „to bude kočka na půldruhého decimetru široká. A z činěly.“

„Bude,“ řekl tyranček a znělo to slavnostně jako „amen“.

Od té doby stála se z paní Leničky vzorná manželka. Pravzor, Varila samá povzbudivá jídla, udržovala domácnost ve vzorném pořádku, byla roztomilá a opravdu omezila manželské výstupy na dva v týdně, což jest rozhodně obětavé, jak mi potvrdí všichni ženati čtenáři.

Soupalík zatím konal horlivé přípravy a studia ku své famosní studii o trestu smrti. Protože místní knihovny byly v tom ohledu chudé, dopsal Soupalík svému pražskému příteli knihkupci, aby mu opatřil příslušnou literaturu, neboť vědecké literatury by nebylo, kdyby neexistovaly knihy, z nichž možno citovat, podpírat „svůj“ názor názorem jiných.

Jednoho nevládného říjnového dne došel z Prahy na Soupalíkovu adresu velký balík. Při rozbalení se ukázalo, že jsou to samé knihy, trestu smrti se týkající. Byl tam Beccariův spis

Ale počítej: Za studii dostanu tečněme 450 korun. Za knihy dám 100. Zbývá tedy 350 K. Za to bude ještě kožčina. Ne?”

„Nádherná.“ A hubičkou byl odměněn za tuto utěchu.

Soupalík se pustil hned do práce. Poznámky se na jeho stolku kupily v malou hranici, ale bojovník proti trestu smrti pojednou prohlásil, že ještě psát nemůže, pokud neprostuduje literaturu, na niž byl upozorněn jednou z objednaných německých knih. Psal tedy znovu příteli knihkupci a za týden přišel nový balík. Soupalík počal horlivě rozřezávat papír, příjemně

kova studie byla hotova a on ji po pečlivé korekturě poslal „České Tribuně“, přednímu vědeckému měsíčníku, jehož spolupracovníky byli nejvýšehlásnější muzové české vědy. A pak čekal.

V lednovém čísle vyšel jeho článek. Na prvním místě. Čítal 30 stránek.

Soupalík byl slavným mužem. Paní Lenka zářila.

„Co myslíš, drahouši,“ ptal se Leničky, mám si dát honorář poslat sem - Soupalík byl totiž auktantem jednoho východočeského soudu - , nebo si mám pro něj dojet do Prahy?”

„Rozhodně nemusíš, pane rado, do Prahy. Proto, aby tě tam osobně nepoznali, když patříš nyní mezi vědce, a pak proto, abys mi tam koupil tu kočku. Vis, ti zdejší kožníci nemají trochu vkusu.“

Paní rada to uznal, a to dokonce rád, a slíbil tedy, že v sobotu pojedje do Prahy. Vyrovná tam u přítele knihkupce účet, koupí kožčinu a zase přijede.

Páteční večer byl stráven instrukcemi paní Lenky o tom, jak má ta kožčina vyhlížet. Popatřiv na několik výkresů domníval se Soupalík, že ví již, v jaké formě se oděly své jeho roztomilé ženoušky, a šel blaženě spat. V soboru usedl na rychlík a před poletem byl již v administraci „České Tribuny“.

Paní Lenka byla muži naproti již u odpovídání vlaku, ač věděla, že její Soupalík nemůže absolutně tohoto vlaku použít. Přijel až v noci, ale paní Lenka čekala. Byla vzhůru.

„Tak neseš, Milouši? Jaká je, ukaž?“

Vědecký spisovatel však klesl zrcen na židli, nemaje slov.

„Nemohl jsi žádné vhodné najít?“ páčila z něho manželka odpověď.

„Ne, nemohl,“ řekl vyčerpaně, „a ani jsem nehledal.“

„A proč!?“ řekla podrážděně.

„Proč? Protože naše věda je vědou žebračí. Dali mi za stránku tři koruny. Celkem 90 korun. Knihy mne stály 184 K, papír, inkoust a porto 3 K, jízda do Prahy a sem, útrata, v Praze 28 korun, celkem 205 korun. Desítku jsem měl s sebou. Kamarád knihkupec mi půjčil na cestu domů. Mám u něho dluh 100 korun.“

„A moje kočka?“ řekla paní Lenka, otevírajíc oči jako kola.

„Dostaneš ji. Já te napíši zase studii, v níž budu schvalovat trest smrti. Materiál mám, roztáhnou to na čtyři archy...“

(Rešet, 1918)

Kreslil Josef Lada

„O zločinech a trestech“, „Kriminální noetika“ Průšková, „Právo trestání“, dosti obsahlá německá literatura a ruský spis „Protiv smertnoj kazně“. Soupalík se hned zabral do přebírání došlých pokladů, ale paní Lenku bodlo při pohledu na tuto kupu u srdce, tam, kde odpočívala její naděje ohledně kočky, a vylovila z kupy účet.

„Heleď, Milouši,“ řekla trochu stísněná, „učet zní na 96 korun.“

Milouš hned pochopil, co se odehrává v duši jeho ženoušky a proto si pospíší s utěchou: „Ale ovšem, má praktická paní, knihy také něco stojí.“

„O zločinech a trestech“, „Kriminální noetika“ Průšková, „Právo trestání“, dosti obsahlá německá literatura a ruský spis „Protiv smertnoj kazně“. Soupalík se hned zabral do přebírání došlých pokladů, ale paní Lenku bodlo při pohledu na tuto kupu u srdce, tam, kde odpočívala její naděje ohledně kočky, a vylovila z kupy účet.

„Heleď, Milouši,“ řekla trochu stísněná, „učet zní na 96 korun.“

Milouš hned pochopil, co se odehrává v duši jeho ženoušky a proto si pospíší s utěchou: „Ale ovšem, má praktická paní, knihy také něco stojí.“

„Dostaneš ji. Já te napíši zase studii, v níž budu schvalovat trest smrti. Materiál mám, roztáhnou to na čtyři archy...“

Dobíhal třetí měsíc, když Soupalík

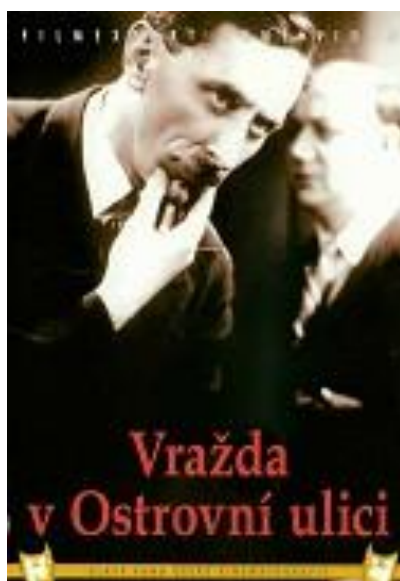
Vachkova povídka z Literárních novin z roku 1992, poprvé uvedena v Řešetu 1918

Vražda v Ostrovní ulici (1933) je adaptací románu ***Muž a stín*** (1932)

- Režie: *Svatopluk Innemann*
- Scénář :J. Neuberg a F. Tichý
- Hrají: *Jindřich Plachta – detektiv Klubičko*

dále - Zvonimir Rogoz, Theodor Pištěk, Emanuel Trojan, Ella Nollová,
Jarmila Lhotová, Fred Bulín, Ladislav Hemmer a další

- Československo 1933

Plakát k filmu

Vlevo herec J. Plachta jako Klubičko a Theodor Pištěk jako Zachar

Podle stejnojmenného románu Emila Vachka byl roku 2005 natočen televizní psychologický film *Žil jsem s cizinkou*.

- *Režie:* Dušan Klein
- *Scénář:* Dušan Klein
- *Hrají:* Viktor Preis – Karel Sahula
                    Vilma Cibulková – Jiřina Sahulová
- film České televize (2005)

V. Preis a V. Cibulková (Sahula a Sahulová)

Sahula s anonymem

Roku 2005 byl natočen také detektivní film se stejným názvem jako detektivka napsaná roku 1933, *Zlá minuta*.

- *Režie:* Pavel Kačírek
- *Scénář:* Alex Koenigsmark
- *Hrají:* Miroslav Donutil – detektiv Klubíčko
Vladimír Kulhavý – Březina
Martin Štěpánek – doktor Daublic
- Česká televize 2005

Miroslav Donutil jako detektiv Klubíčko

Příloha č. 10

Další detektivka byla natočena také podle stejnojmenného Vachkova díla *Muž a stín* v roce 2007.

- *Režie:* Dušan Klein
- *Scénář:* Tereza Brdečková
- *Hrají:* Miroslav Donutil – detektiv Klubičko
Radek Holub – inspektor Veverka
Tomáš Töpfer – Hugo Zachar
Libuše Švormová – Zacharová
Jiří Strach – agent Očko
- Česká televize 2007

Klubičko a zavražděná Zacharová

Zachar (Tomáš Töpfer) s Klubičkem

Opět stejnojmenná detektivka *Devatenáct klavírů* byla zfilmována v roce 2008.

- *Režie:* Dušan Klein
- *Scénář:* Vladimír Fanta
- *Hrají:* Miroslav Donutil – detektiv Klubíčko
Radek Holub – inspektor Veverka
Ondřej Vetchý – inspektor Tykač
- Česká televize 2008

Detektiv Klubíčko

Inspektorové Tykač (O. Vetchý) a Veverka (R. Holub)

Jeden z rozebraných klavírů

Zachycení předválečné doby i samotných fašistů

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavčina Brúčková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček Ph. D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Emil Vachek (1889-1964)
Název v angličtině:	Emil Vachek (1889-1964)
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na spisovatele Emila Vachka. První část se chronologicky věnuje autorovu životu, charakterizuje jeho publicistické i literární počátky, které ovlivnily jeho další tvorbu. Druhá kapitola popisuje jeho publicistickou činnost, rozčlenění literárních děl podle žánrů, jejich stručný obsah a tehdejší kritické hodnocení. Poslední část popisuje postavy a vztahy žen-milenek, z nichž některé vybočují z tehdejších mravních norem společnosti.
Klíčová slova:	Emil Vachek, život, tvorba, publicistická činnost, spisovatelská činnost, naturalistická a psychologická próza, utopie, humor, detektivka, dokument, tvorba pro mládež, divadelní tvorba, film, žena-milénka
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on the writer Emil Vachek. The first part enlarges on the author's life chronologically, characterizing his journalistic and literary origins that influenced his future work. The second chapter describes his journalistic activities, the breakdown by genre of literary works, with a brief contents and former critical evaluation. The last part describes the characters and relationships of women-mistresses, some of which deviate from former moral norms of society.
Klíčová slova v angličtině:	Emil Vachek, life, work, journalistic activities, writing activities, prose of naturalistic and psychological, utopia, humour, detective story, documentary, creation for young people, theatre's creation, film, women-lover

Přílohy vázané v práci:	<p>č. 1: Fotografie Emila Vachka</p> <p>č. 2: Fotografie Emila Vachka z lázní Bělohrad</p> <p>č. 3: Emil Vachek s chotí před Strahovem</p> <p>č. 4: Ukázka rukopisu Emila Vachka</p> <p>č. 5: Zdeněk Bubník, který Vachka inspiroval k vytvoření postavy detektiva Klubíčka</p> <p>č. 6: Vachkova povídka z Literárních novin z roku 1992, poprvé uvedena v Řešetu 1918</p> <p>č. 7: Televizní adaptace z filmu <i>Vražda v Ostrovní ulici</i>. (1933)</p> <p>č. 8: Film <i>Žil jsem s cizinkou</i>. (2005)</p> <p>č. 9: Detektivka s Miroslavem Donutilem – <i>Zlá minuta</i> (2005)</p> <p>č. 10: Detektivka s Miroslavem Donutilem - <i>Muž a stín</i> (2007)</p> <p>č. 11: Detektivka s Miroslavem Donutilem - <i>Devatenáct klavírů</i> (2008)</p>
Rozsah práce:	86 stran
Jazyk práce:	čeština